

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΕΟ - ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:
**ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ
ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΕΡΜΟΥΠΟΛΗΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ:
ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ:
Αργυροπούλου Φωτούλα

ΚΑΛΑΜΑΤΑ, 2014

Ευχαριστίες

Πρωτίστως, θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στην καθηγήτρια του Τμήματος Τοπικής Αυτοδιοίκησης του Α.Τ.Ε.Ι Καλαμάτας κα Αργυροπούλου Φωτούλα, επιβλέπουσα της πτυχιακής αυτής εργασίας, για την πολύτιμη καθοδήγησή της, τις συμβουλές της και τη συνεργασία μας.

Επίσης, ευχαριστώ όλους τους ανθρώπους που συνέβαλλαν στην έρευνα και ανταποκρίθηκαν με μεγάλη προθυμία στη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, για τη συνεργασία και το χρόνο που αφιέρωσαν.

Τέλος, οφείλω να εκφράσω την αέραντη ευγνωμοσύνη στην οικογένειά μου και συγκεκριμένα στους γονείς μου, που με μεγάλωσαν με τέτοιο αξιοπρεπή τρόπο, ώστε να επιτύχουν να με εφοδιάσουν με όλα εκείνα τα απαραίτητα στοιχεία και χαρακτηριστικά που δομούν άτομο σωστά εκπαιδευμένο, πειθαρχημένο, που σέβεται τους συνανθρώπους του και αγαπά τη ζωή και τη γνώση. Χάρη στη στήριξή τους κινήθησα και πραγματοποίησα το στόχο μου.

Περίληψη

Αντικείμενο μελέτης της παρούσας πτυχιακής εργασίας αποτελεί το φαινόμενο της μετανάστευσης σε συνάρτηση με την Τοπική Αυτοδιοίκηση, μέσω μιας επιτόπιας έρευνας στον Δήμο Ερμούπολης. Σκοπός της εργασίας είναι ο εντοπισμός των προβλημάτων που δημιουργούνται, των αιτιών τους, η θέση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και η κατάθεση προτάσεων για την αντιμετώπιση του ζητήματος.

Η μελέτη περιλαμβάνει την αποσαφήνιση βασικών όρων, την θεωρητική ανάλυση του φαινομένου στην Ελλάδα, την παρουσίαση της κατάστασης που υφίσταται στον Δήμο Ερμούπολης καθώς και την έρευνα που πραγματοποιήσα. Η εν λόγω έρευνα περιλαμβάνει ερωτηματολόγιο με δείγμα 16 (δέκα έξι) ατόμων καθώς και ανάλυση των απαντήσεών τους.

Λέξεις-κλειδιά: Μετανάστευση – Τοπική Αυτοδιοίκηση – Δήμος Ερμούπολης

Abstract

Object of the study of the following thesis is the phenomenon of immigration, concerning the Local Government via a research at the Municipality of Hermoupolis. The purpose of this study is to identify the problems created, their causes, the position of the Local Government and the suggestion of proposals which are addressed to the issue.

The study includes a clarification of basic concepts, the theoretical analysis of this phenomenon in Greece, the presentation of the current situation in the Municipality of Hermoupolis and the research I conducted. The research will include a questionnaire with a sample of 16 (sixteen) people and analysis of their answers.

Key-words: Immigration – Local Government – Municipality of Hermoupolis

Περιεχόμενα	Σελ
Ευχαριστίες	2
Περίληψη- λέξεις – κλειδιά.....	3
Abstract - Key-words.....	4
Περιεχόμενα	5
Κατάλογος πινάκων.....	7
Κατάλογος διαγραμμάτων.....	8
Εισαγωγή.....	9
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ – ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ.....	10
Κεφάλαιο 1 ^ο Γενικά περί του μεταναστευτικού φαινομένου	10
1.1 Ορισμός μετανάστευσης.....	10
1.2 Το φαινόμενο της μετανάστευσης - Ιστορική αναδρομή.....	10
1.3 Κατηγορίες μεταναστών.....	11
1.4 Παράγοντες μετανάστευσης.....	12
Κεφάλαιο 2 ^ο Η μεταναστευτική κίνηση στην Ελλάδα.....	15
2.1 Ιστορική αναδρομή.....	15
2.2 Αποτύπωση του μεταναστευτικού φαινομένου στην Ελλάδα.....	16
2.3 Γεωγραφική κατανομή των υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελλάδα.....	17
Κεφάλαιο 3 ^ο Τοπική Αυτοδιοίκηση και Μετανάστευση.....	18
3.1 Η εξέλιξη της διαδικασίας εξυπηρέτησης των μεταναστών	18
3.2 Τοπική Αυτοδιοίκηση και πολιτική ένταξη	18
3.3 Η συναλλαγή των μεταναστών με τη διοίκηση - Προβλήματα	20
3.3.1 Ειδικότεροι παράγοντες δυσλειτουργίας - εκδηλώσεις παθογένειας διαδικασίας.....	22
3.3.2 Προτάσεις για την Τοπική Αυτοδιοίκηση και την ένταξη των μεταναστών	24
3.4 Υπηρεσίες μίας στάσης (One Stop Shop)	26
3.5 Συμβούλια ένταξης των μεταναστών (ΣΕΜ).....	27
3.5.1 Περιγραφή των ΣΕΜ.....	27

3.5.2 Στόχοι των ΣΕΜ.....	28
3.5.3 Διαδικασία συγκρότησης των ΣΕΜ	29
3.5.4 Επιλογή εκπροσώπων μεταναστών.....	29
3.5.5 Λειτουργία των ΣΕΜ.....	30
Κεφάλαιο 4 ^ο Έρευνα και ανάλυση δεδομένων.....	33
4.1 Η έρευνα.....	33
4.2 Αποτελέσματα έρευνας.....	33
Συμπεράσματα- Προτάσεις.....	47
Βιβλιογραφία-Πηγές.....	49
Παράρτημα	51

Κατάλογος πινάκων	Σελ
Πίνακας 1: Νόμιμος πληθυσμός μεταναστών στην Ελλάδα στις 21-04-13	16
Πίνακας 2: Ηλικία.....	33
Πίνακας 3: Φύλλο.....	34
Πίνακας 4: Επίπεδο σπουδών.....	35
Πίνακας 5: Σχέση με τους μετανάστες.....	36
Πίνακας 6: Πώς αντιμετωπίζει η κοινωνία τους μετανάστες.....	37
Πίνακας 7: Κύριες μορφές διακρίσεων εις βάρος των μεταναστών.....	38
Πίνακας 8: Μέτρα για την καταπολέμηση των διακρίσεων.....	39
Πίνακας 9: Εμπόδια στην ένταξη των μεταναστών.....	41
Πίνακας 10: Ενέργειες για την ενθάρρυνση ένταξης των μεταναστών.....	42
Πίνακας 11: Εμπόδια συμμετοχής των μεταναστών.....	43
Πίνακας 12: Μέτρα ενθάρρυνσης συμμετοχής μεταναστών.....	44
Πίνακας 13: Τρόποι ευαισθητοποίησης όλων διαπολιτισμικά.....	45

Κατάλογος διαγραμμάτων	Σελ
Διάγραμμα 1: Ηλικία.....	34
Διάγραμμα 2: Φύλλο.....	35
Διάγραμμα 3: Επίπεδο σπουδών.....	36
Διάγραμμα 4: Σχέση με τους μετανάστες.....	37
Διάγραμμα 5: Πώς αντιμετωπίζει η κοινωνία τους μετανάστες.....	38
Διάγραμμα 6: Κύριες μορφές διακρίσεων εις βάρος των μεταναστών.....	39
Διάγραμμα 7: Μέτρα για την καταπολέμηση των διακρίσεων.....	40
Διάγραμμα 8: Εμπόδια στην ένταξη των μεταναστών.....	41
Διάγραμμα 9: Ενέργειες για την ενθάρρυνση ένταξης των μεταναστών.....	42
Διάγραμμα 10: Εμπόδια συμμετοχής των μεταναστών.....	43
Διάγραμμα 11: Μέτρα ενθάρρυνσης συμμετοχής μεταναστών.....	44
Διάγραμμα 12: Τρόποι ευαισθητοποίησης όλων διαπολιτισμικά.....	45

Εισαγωγή

Μέσα από την παρούσα μελέτη μου δίνεται η δυνατότητα να εμβαθύνω τις γνώσεις μου σχετικά με επίκαιρα και φλέγοντα ζητήματα που απασχολούν την Τοπική Αυτοδιοίκηση αλλά και την Ελλάδα γενικότερα. Το παρόν πόνημα πραγματεύεται το ζήτημα της μετανάστευσης σε συνάρτηση με την Τοπική Αυτοδιοίκηση, τα μέτρα που λαμβάνονται από την τελευταία, ιδιαίτερα μέσα από την περίπτωση του Δήμου Ερμούπολης.

Στόχος κατά την εκπόνηση της πτυχιακής αυτής εργασίας είναι να κατανοήσουμε την έκταση που η μετανάστευση λαμβάνει στις μέρες μας, την αντιμετώπισή τους από την κοινωνία γενικότερα και από την Τοπική Αυτοδιοίκηση ειδικότερα, τα προβλήματα που δημιουργούνται και τις λύσεις που επιβάλλεται να βρεθούν. Συγκεκριμένα το φαινόμενο εξετάστηκε στο Δήμο Ερμούπολης μέσα από πρωτογενή έρευνα με ερωτηματολόγιο που υπέβαλα σε πολίτες.

Η εργασία αναπτύσσεται σε τέσσερα κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια γενική προσέγγιση του μεταναστευτικού φαινομένου, αναλύονται οι κατηγορίες μεταναστών και οι παράγοντες μετανάστευσης. Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται η μεταναστευτική κίνηση στην Ελλάδα. Το τρίτο κεφάλαιο αφορά την μετανάστευση σε σχέση με την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Παρουσιάζονται τα προβλήματα που ανακύπτουν αλλά και προτάσεις για την καλύτερη αντιμετώπιση του φαινομένου. Στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται έρευνα και ανάλυση δεδομένων στην περίπτωση του Δήμου Ερμούπολης. Τέλος παρατίθενται τα συμπεράσματα καθώς και οι προτάσεις του συγγραφέως σχετικά με το ζήτημα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και της μετανάστευσης.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ – ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^Ο

ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

1.1 Ορισμός μετανάστευσης

Ως μετανάστευση ορίζεται η μόνιμη ή προσωρινή μεταβολή του τόπου εγκατάστασης ενός ατόμου, μιας ομάδας ή ενός κοινωνικού συνόλου. Ως συνεχής ροή προσώπων από και προς μία περιοχή η μετανάστευση είναι μία από τις τρεις βασικές δημογραφικές διαδικασίες. Είναι η διαδικασία εκείνη που συνεπάγεται τη μηχανική ή τεχνική ανανέωση και φθορά ενός πληθυσμού.¹

1.2 Το φαινόμενο της μετανάστευσης – Ιστορική αναδρομή

Η μετανάστευση και γενικότερα οι μετακινήσεις πληθυσμών προς αναζήτηση καλύτερων συνθηκών ζωής ή ακόμα και της ίδιας της επιβίωσης είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο που ξεκινά ταυτόχρονα με την ύπαρξη των ανθρώπινων κοινωνιών και συνεχίζεται μέχρι τις μέρες μας.

Οι μετακινήσεις ατόμων, ομάδων, πληθυσμών, παρατηρούνται σε όλες τις φάσεις της ιστορίας και γεννούν συγκρούσεις στο βαθμό που αντιπαρατίθενται διαφορετικοί πληθυσμοί. Στο πλαίσιο των δυτικών κοινωνιών, η μετανάστευση αντιμετωπίστηκε αρχικά ως μια φυσιολογική μετακίνηση του πληθυσμού από ένα τμήμα της χώρα ή του κόσμου σε κάποιο άλλο, προκειμένου τα άτομα να αναζητήσουν καλύτερη τύχη και νέες ευκαιρίες. Αντιμετωπίστηκε ως μια εκδήλωση της ανθρώπινης φύσης η οποία αναζητά το νέο, το καινούργιο. Η φυσιολογική αυτή έκφραση της ανθρώπινης συμπεριφοράς νομιμοποιήθηκε από τις ανάγκες του οικονομικοκοινωνικού συστήματος, εφόσον η

---

¹ Βλ. <http://el.wikipedia.org/wiki>, 14/04/2014

μετακίνηση του πληθυσμού παρείχε τη δυνατότητα για εξεύρεση των αναγκαίων εργατικών χεριών, μειώνοντας το κόστος παραγωγής.

Ο 20^{ος} αιώνας έχει χαρακτηριστεί ως ο αιώνας της μετακίνησης, διότι σημειώθηκαν οι σημαντικότερες πληθυσμιακές μετακινήσεις και αλλαγές στη σύνθεση του πληθυσμού (βίαιες ή ειρηνικές). Ένα μεγάλο ποσοστό από τα άτομα που μετακινούνται από χώρα σε χώρα είναι οικονομικοί μετανάστες, οι οποίοι αναζητούν ένα καλύτερο μέλλον γι' αυτούς και τις οικογένειές τους. Οι μετακινήσεις αυτές στις μέρες μας είναι τόσο συχνές και περιλαμβάνουν τέτοια πληθυσμιακά μεγέθη, ώστε προκαλούν αντιδράσεις στο εσωτερικό των χωρών που υποδέχονται τους μετανάστες².

1.3 Κατηγορίες μεταναστών

Παρατίθενται οι πιο κοινές κατηγοριοποιήσεις των μεταναστών:

- Οι **προσωρινοί οικονομικοί μετανάστες** είναι τα άτομα που μεταναστεύουν για περιορισμένη χρονική περίοδο, προκειμένου να εργαστούν, να βελτιώσουν τις συνθήκες διαβίωσής τους και να αποστείλουν χρήματα στην πατρίδα τους.
- Οι **ανεπίσημοι ή οι μη εγγεγραμμένοι μετανάστες** είναι τα άτομα που μετακινούνται σε μια χώρα, συνήθως για αναζήτηση απασχόλησης, χωρίς να διαθέτουν τις απαραίτητες άδειες και έγγραφα για τη νόμιμη απασχόληση και διαμονή τους.
- Οι **εξειδικευμένοι εργαζόμενοι και οι επιχειρηματίες μετανάστες** είναι ανώτεροι υπάλληλοι, στελέχη, τεχνικοί, οι οποίοι μετακινούνται στις εσωτερικές αγορές εργασίας των πολυεθνικών εταιριών και των διεθνών οργανισμών ή επιδιώκουν την απασχόλησή τους στις διεθνείς αγορές ως άτομα που διαθέτουν εξαιρετικές δεξιότητες. Πολλές χώρες υποδέχονται τους μετανάστες αυτούς και έχουν "εξειδικευμένα επιχειρησιακά προγράμματα μετανάστευσης" για να τους ενθαρρύνουν να εγκατασταθούν. Ο τύπος αυτός της μετανάστευσης όχι μόνο δε δημιουργεί προβλήματα, αλλά θεωρείται και επιθυμητός.
- Η **εξαναγκαστική μετανάστευση** με την ευρεία έννοια περιλαμβάνει τόσο τους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο όσο και τα άτομα που έχουν αναγκαστεί να

---

² Βλ. Νικόλαος Ι. Χατζής, *Αλλοδαποί II*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 2009, σελ.65

μετακινηθούν εξαιτίας εξωτερικών παραγόντων, όπως είναι οι περιβαλλοντικές καταστροφές, οι πόλεμοι, κ.λπ.

- Οι **μετανάστες οικογενειακής επανένωσης** είναι τα εξαρτώμενα μέλη της οικογένειας, δηλαδή γυναίκες και παιδιά, που μεταναστεύουν ακολουθώντας τους συζύγους τους ή την οικογένειά τους αντίστοιχα. Οι περισσότερες χώρες αναγνωρίζουν, καταρχήν, το δικαίωμα στην οικογενειακή επανένωση για τους μετανάστες που έχουν άδεια παραμονής. Αντίθετα, κάποιες άλλες και ειδικά εκείνες που έχουν υπογράψει διμερείς συμφωνίες για συμβάσεις εργασίας (π.χ. εποχιακή απασχόληση κ.λπ.) αρνούνται το δικαίωμα αυτό.

- Οι **παλινοστούντες** είναι τα άτομα που επιστρέφουν στις χώρες προέλευσής τους, μετά από μια περίοδο διαμονής σε μια άλλη χώρα.

- Οι **πρόσφυγες** είναι τα άτομα εκείνα που έχουν λάβει πολιτικό άσυλο ή επικουρική προστασία και τους χορηγείται άδεια αορίστου παραμονής με πλήρη εργασιακά δικαιώματα. Βρίσκονται μακριά από την χώρα υπηκοότητάς τους λόγω φόβου δίωξης, λόγω θρησκείας, φυλής, εθνικότητας, κοινωνικής τάξης ή πολιτικών πεποιθήσεων και δεν δύναται να απολάβει την προστασία της χώρας αυτής (Βλ. Σύμβαση της Γενεύης, 1951 και Οδηγία 2011/95/ΕΕ)³.

Στην συντριπτική τους πλειοψηφία οι οικονομικοί μετανάστες εγκαταλείπουν τις πατρίδες τους με αποκλειστικό σκοπό την εργασία, σε αντίθεση με τους πρόσφυγες οι οποίοι αναγκάζονται να ξενιτευτούν για διαφορετικούς λόγους ή τους παλινοστούντες. Η εργασία είναι το μοναδικό κίνητρο και η φτώχεια αποτελεί τη βασική αιτία της μετακίνησης των πολιτών τρίτων χωρών προς την χώρα μας. Η κοινωνική και οικονομική εξαθλίωση είναι ο πιο σημαντικός λόγος μετανάστευσης, σε συνδυασμό με την μεγάλη ανεργία στις χώρες προέλευσης.

1.4 Παράγοντες μετανάστευσης

Φημισμένο «ζεύγος» των μεταναστευτικών σπουδών, το **push** και το **pull**, (απόθηση - έλξη), υπήρξε το αντικείμενο πολλών ερευνών και ισάριθμων λόγων ανησυχίας. Αφού χρησιμοποιήθηκαν αρχικά από τους οικονομολόγους για να αναλυθούν τα οικονομικά αίτια και αποτελέσματα του μεταναστευτικού φαινομένου, οι έννοιες της «**απόθησης**»

---

³ Βλ. Μουσσούρου Λ., *Μετανάστευση και Μεταναστευτική Πολιτική στην Ελλάδα και στην Ευρώπη*, εκδ. GUTENBERG, Αθήνα 2003, σελ.234

και της «έλξης» περιορίστηκαν μερικές φορές να υπολογιστεί το κόστος και τα οφέλη της μετανάστευσης. Κατά κάποιο γενικότερο τρόπο, οικονομολόγοι, ιστορικοί και κοινωνιολόγοι, (νέο)-κλασικοί ή μαρξιστές, όλοι τους προσπάθησαν να προσδιορίσουν τη σχετική σημασία των παραγόντων μετανάστευσης από ή απώθησης σε σχέση με τους παράγοντες μετανάστευσης προς ή έλξης στις μεταναστευτικές κινήσεις. Για τις κλασικές αναλύσεις, αυτά τα δύο στοιχεία πρέπει να επιτρέπουν μια μετέπειτα ισορροπία. Όμως μπορούμε να ταξινομήσουμε τις μεγάλες μεταναστευτικές εποχές ανάλογα με τη σημασία που αποδίδεται στον έναν ή στον άλλο παράγοντα. Έτσι οι μεταναστεύσεις του 19^{ου} αιώνα ήταν το αποτέλεσμα δημογραφικών πιέσεων (το push), ενώ οι νέες μεταναστεύσεις του 20^{ου} αιώνα οφείλονταν στο pull της εκβιομηχάνισης. Νεώτερες έρευνες επιμένουν περισσότερο στους παράγοντες του pull και στην ανάγκη για μετανάστες από πλευράς των χωρών- εισαγωγέων. Για τους μετανάστες που έρχονται στην Ελλάδα συνυπάρχουν τόσο οι παράγοντες έλξης όσο και οι παράγοντες απώθησης, με αυτούς της απώθησης να υπερτερούν.

Η προσπάθεια θεωρητικής διάκρισης των παραγόντων που προκαλούν τη μετανάστευση, σε παράγοντες **έλξης προς** έναν τόπο και σε παράγοντες **απώθησης από** έναν τόπο κρίνεται από μερίδα ερευνητών ως αδόκιμη. Και τούτο διότι προσπαθεί να χαρακτηρίσει το είδος των παραγόντων με βάση τις αντιδράσεις που προκαλούν και όχι ανάλογα με τα κύρια χαρακτηριστικά τους. Οι αντιδράσεις όμως δεν είναι ποτέ σταθερές κι αυτό σημαίνει ότι παράγοντες σταθεροί μπορούν να αλλάζουν χαρακτήρισμό, επειδή άλλαξε ο τρόπος που αντιδρούν οι άνθρωποι σ' αυτούς. Γι' αυτό το λόγο ορθότερη είναι η κατάταξη των παραγόντων που προκαλούν τη μετανάστευση ανάλογα με τα εξωτερικά και αναντίρρητα αναγνωρίσιμα χαρακτηριστικά τους.

Μπορούμε λοιπόν να διακρίνουμε τις ακόλουθες ενδεικτικές γενικές κατηγορίες:

Φυσικοί παράγοντες

Μεταβολές στο φυσικό περιβάλλον που καθιστούν δύσκολη την επιβίωση, όπως ξηρασία, πλημμύρες, σεισμοί κ.λπ. Η σημασία των παραγόντων αυτών είναι μεγαλύτερη όσο χαμηλότερο είναι το επίπεδο της τεχνολογίας και επομένως η εξάρτηση ενός πληθυσμού από τη φύση και την επιτόπια παραγωγή.

Οικονομικοί παράγοντες

Σαν τέτοιοι θα μπορούσαν να αναφερθούν η έλλειψη επαρκών δυνατοτήτων απασχόλησης, η υποαπασχόληση, το χαμηλό εισόδημα σε συνδυασμό πολλές φορές με την υπέρμετρη χρονικά εργασιακή απασχόληση, η αναγκαστική μετακίνηση σαν αναπόσπαστο στοιχείο για την άσκηση συγκεκριμένης επαγγελματικής δραστηριότητας κ.λπ.

Πολιτικοί παράγοντες

Σ' αυτή την κατηγορία εντάσσονται οι διώξεις λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξης, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, καθώς και η διακριτική μεταχείριση που πολλές φορές ακολουθείται από το καθεστώς μίας χώρας σε βάρος μεμονωμένων ατόμων ή και συγκεκριμένης κατηγορίας ενός πληθυσμού. Είναι δυνατόν πολλές φορές ταυτόχρονα πολιτικοί και οικονομικοί παράγοντες να ωθούν στη φυγή και τη μετανάστευση πολίτες μίας χώρας.

Κοινωνικοί παράγοντες

Εδώ θα πρέπει να αναφερθεί η αξία της μετανάστευσης ως προϋπόθεση κοινωνικής προκοπής ή ανόδου στον συγκεκριμένο κοινωνικό ιστό μίας "εθνικής" κοινωνίας και τα οφέλη που σε ατομικό επίπεδο συνοδεύουν μία τέτοια ανέλιξη.

Ψυχολογικοί παράγοντες

Πολλές φορές άνθρωποι ωθούνται στη μετανάστευση από τυχοδιωκτισμό ή φιλαποδημία ή τέλος μμητικά, ακολουθώντας την κρατούσα τάση μίας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου και τους γνωστούς, φίλους, συγγενείς, ομοπατριους κ.λπ. που προηγήθηκαν.

Θα πρέπει να τονιστεί ότι σημαντική επίδραση ασκούν οι προσδοκίες από τον τόπο προορισμού, οι οποίες πολλές φορές είναι υπερμεγέθεις λόγω εσφαλμένης (πολύ συχνά σκόπιμης) πληροφόρησης⁴.

---

⁴ Βλ. Nancy L., Green, *Οι δρόμοι της μετανάστευσης: Σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις*, εκδ. Σαββάλας, Αθήνα 2002, σελ. 89

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2.1 Ιστορική αναδρομή

Το φαινόμενο της μετανάστευσης αποτέλεσε και συνεχίζει να αποτελεί ένα από τα πλέον σοβαρά θέματα που προβληματίζουν τις σύγχρονες κοινωνίες. Συναρτάται άμεσα με πλήθος παραμέτρων, που αφορούν τις κοινωνίες υποδοχής, τους θεσμούς αυτών και τις ιδιαιτερότητες των ιδίων των πολιτών τρίτων χωρών. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Παγκόσμιας Έκθεσης για τη Μετανάστευση το προηγούμενο έτος υπήρχαν περίπου 250 εκατομμύρια νόμιμοι και παράνομοι μετανάστες σε όλο τον κόσμο. Αυτό το μέγεθος αντιπροσωπεύει μια αύξηση σχεδόν 50 εκατομμυρίων κατά την πρώτη δεκαετία του 21ου αιώνα και έναν υπερ-διπλάσιο αριθμό μεταναστών από το έτος 1980.

Η Ελλάδα από χώρα αποστολής μεταναστών στο πρώτο μισό του 20^{ου} αιώνα προς τις υπερπόντιες χώρες και στη μεταπολεμική περίοδο προς τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης, μετά την κατάρρευση των καθεστώτων έγινε χώρα υποδοχής μεταναστών. Η ελληνική κοινωνία για πρώτη φορά βρέθηκε αντιμέτωπη με μεγάλες εισροές μεταναστών από τις γειτονικές βαλκανικές χώρες και τις δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, καθώς και από χώρες της Αφρικής και της Ασίας⁵.

Η μετανάστευση αποτελεί ένα παλιό κοινωνικό φαινόμενο, αφού κατά τη διάρκεια του '20, το ελληνικό κράτος κατάφερε να ενσωματώσει τους πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία. Τις τελευταίες δεκαετίες, κυρίως με την συνεχή διεθνοποίηση και την κατάρρευση των καθεστώτων της ανατολικής Ευρώπης, έθεσε σε αμφιβολία τις αρχές περί εθνικού κράτους και έδωσε έναυσμα για χάραξη πολιτικών για την μετανάστευση, καθώς τα κύματα ανθρώπων από διάφορες μεριές του πλανήτη διαδέχονταν το ένα το άλλο.

Η ελληνική αγορά εργασίας εμφανίστηκε ελκυστική και οι λόγοι που ερμηνεύουν αυτή την εισροή είναι κυρίως η διαφορά αμοιβών εργασίας, καθώς και η κατώτατη αμοιβή

---

⁵ Βλ. Μαρβάκης, Παρσάνογλου, Παύλου, *Μετανάστες στην Ελλάδα*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2001, σελ. 102

εργασίας στην Ελλάδα ήταν πολλαπλάσια εκείνης που επικρατούσε στις χώρες προέλευσης των μεταναστών και ότι οι μετανάστες προσφέρουν χαμηλά αμειβόμενη ανειδίκευτη εργασία, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα σε μικρομεσαίες κυρίως επιχειρήσεις να αντιμετωπίσουν τον αυξανόμενο ανταγωνισμό μειώνοντας το κόστος τους⁶.

2.2 Αποτύπωση του μεταναστευτικού φαινομένου στην Ελλάδα

Η Ελλάδα, παρά τη δυσμενή οικονομική συγκυρία στην οποία βρίσκεται, συνιστά χώρα έντονου μεταναστευτικού ενδιαφέροντος, ενώ τα στατιστικά στοιχεία των διαμενόντων πολιτών τρίτων χωρών στην επικράτεια παραμένουν σε υψηλά επίπεδα. (Σύνολο: 546.221 άτομα) (Βλ. Πίνακα 1 που ακολουθεί)⁷.

Στο ΥΠΕΣΔΔΑ τηρείται κεντρική βάση δεδομένων από την οποία χορηγείται ο Ε.Κ.Α. (ενιαίος κωδικός αριθμός), ο οποίος είναι μοναδικός για κάθε υπήκοο τρίτης χώρας στον οποίο χορηγείται ή ανανεώνεται άδεια αναμονής. Η βάση αυτή ενεργοποιήθηκε από το έτος 2003 και από τότε είμαστε σε θέση να διαθέτουμε αξιόπιστα στατιστικά στοιχεία για τον αριθμό των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στη χώρα.

Από τα στοιχεία που τηρούνται στο ΥΠΕΣΔΔΑ προκύπτουν τα παρακάτω ενδιαφέροντα στοιχεία για την εικόνα της μετανάστευσης στην Ελλάδα.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΑΘΡΟΙΣΜΑ
Απασχόληση	69.875
Λοιπά	140.235
Οικογενειακή επανένωση	189.997
Σπουδές	5.199
Γενικό Άθροισμα	405.306

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: *Νόμιμος Πληθυσμός Μεταναστών στην Ελλάδα στις 21-04-2013*

ΠΗΓΗ: *Γενική Γραμματεία Πληθυσμού και Κοινωνικής Συνοχής, Υπουργείο Εσωτερικών*

⁶ Βλ. Πετρινιώτη Ξ., *Η μετανάστευση προς την Ελλάδα*, εκδ. Οδυσσέας, Αθήνα 1993, σελ. 66-67

⁷ Βλ. <http://national-pride.org/2013/18/12/2013>

2.3 Γεωγραφική κατανομή των υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελλάδα

Η ανάλυση της γεωγραφικής κατανομής των υπηκόων τρίτων χωρών στην ελληνική επικράτεια μας δίνει ενδιαφέροντα στοιχεία. Όπως είναι φυσικό ο μεγαλύτερος αριθμός μεταναστών, συγκεντρώνεται στα μεγάλα αστικά κέντρα, όπου είναι ευκολότερη η εύρεση εργασίας.

Συγκεκριμένα, στις Περιφέρειες Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας είναι συγκεντρωμένο το 35% και 14% αντίστοιχα του αριθμού των μεταναστών. Ειδικότερα στην περιοχή των Αθηνών, που περιλαμβάνει το πολεοδομικό συγκρότημα της Αθήνας, κατοικεί το 27,7% του συνόλου των μεταναστών και αντίστοιχα στο Νομό Θεσσαλονίκης το 5,3%.

Αναλυτικά η κατανομή των υπηκόων τρίτων χωρών ανά Περιφέρεια στην ελληνική επικράτεια, παρουσιάζει την παρακάτω εικόνα:

1. Περιφέρεια Αττικής, 35%
2. Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, 14%
3. Περιφέρεια Κρήτης, 8,4%
4. Περιφέρεια Θεσσαλίας, 7,3%
5. Περιφέρεια Πελοποννήσου, 8,35%
6. Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, 5,7%
7. Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, 4,1%
8. Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, 3,4%
9. Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης, 3,9%
10. Περιφέρεια Ιονίων Νήσων, 1,9%
11. Περιφέρεια Ηπείρου, 2,8%
12. Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 2,95%
13. Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, 1,7%

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

3.1 Η εξέλιξη της διαδικασίας εξυπηρέτησης των μεταναστών

Για την έκδοση των αδειών διαμονής αρχικά εμπλέκονταν Νομαρχία – Περιφέρεια - Δήμος, μετά η Περιφέρεια με τον Δήμο, από το 2011 η Αποκεντρωμένη Διοίκηση με τον Δήμο και το 2012 ξεκίνησε η λειτουργία των One stop Shop στις περισσότερες περιοχές της Ελλάδας εκτός από τις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις Αιγαίου, Αττικής και Μακεδονίας για τις οποίες η λειτουργία τους ξεκινά τον Σεπτέμβριο. Με τη λειτουργία των Υπηρεσιών Μίας Στάσης απεμπλέκονται σταδιακά οι Δήμοι από τη διαδικασία, η οποία πλέον θα ξεκινά και θα ολοκληρώνεται στις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις.

3.2 Τοπική Αυτοδιοίκηση και πολιτική ένταξη

Η εμπλοκή της τοπικής αυτοδιοίκησης στη διαχείριση του μεταναστευτικού φαινομένου είναι διαδεδομένη σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και προωθείται από τους θεσμούς και τα όργανα της Ένωσης. Όλες οι ευρωπαϊκές χώρες αναγνωρίζουν τις αυτοδιοικητικές αρχές ως ένα κρίσιμο παράγοντα στη διαμόρφωση και υλοποίηση των μεταναστευτικών πολιτικών. Πολλές, μάλιστα, χώρες, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της Ελλάδας, αναθέτουν σε αυτές και συγκεκριμένες αρμοδιότητες στο πλαίσιο των διοικητικών διαδικασιών που αφορούν τη χορήγηση των αδειών διαμονής (λ.χ. Βέλγιο, Ιταλία, Γερμανία, Γαλλία, Ολλανδία)⁸.

---

⁸ Βλ. Κοντιάδης Ξ., Παπαθεοδώρου Θ., *Η μεταρρύθμιση της μεταναστευτικής πολιτικής*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2007, σελ. 13

μεταναστευτικών πολιτικών. Πολλές, μάλιστα, χώρες, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της Ελλάδας, αναθέτουν σε αυτές και συγκεκριμένες αρμοδιότητες στο πλαίσιο των διοικητικών διαδικασιών που αφορούν τη χορήγηση των αδειών διαμονής (λ.χ. Βέλγιο, Ιταλία, Γερμανία, Γαλλία, Ολλανδία)⁹.

Οι Δήμοι, ούτως ή άλλως, βαρύνονται εκ των πραγμάτων με σημαντική ευθύνη στα ζητήματα αλλοδαπών και μετανάστευσης. Και τούτο διότι είναι σε επίπεδο τοπικής, κυρίως, κοινωνίας που ο αλλοδαπός μετανάστης βιώνει την καθημερινότητά του, εργάζεται, συντηρεί την οικογένεια και ανατρέφει τα παιδιά του, δραστηριοποιείται και συνάπτει σχέσεις και δεσμούς με άτομα και συλλογικότητες. Στο επίπεδο αυτό διαμορφώνει κατά πρώτο λόγο τη σχέση του με την ελληνική κοινωνία και σε μεγάλο βαθμό εδώ κρίνεται η επιτυχία ή η αποτυχία της κοινωνικής του ένταξης.

Πολιτική ένταξης αλλοδαπών, εφαρμοζόμενη από τις τοπικές αρχές, σημαίνει πρώτα από όλα τακτοποίηση του καθεστώτος της διαμονής και εργασίας τους με διαδικασίες λειτουργικές και αποτελεσματικές που σέβονται τον ενδιαφερόμενο ως διοικούμενο και συναλλασσόμενο με την ελληνική διοίκηση. Οποιαδήποτε συζήτηση περί ένταξης και δικαιωμάτων, ατομικών, κοινωνικών και πολιτικών, είναι εξαρχής ανεπιτυχής στο βαθμό που η πολιτεία αδυνατεί να διασφαλίσει στους αλλοδαπούς το στοιχειώδες προαπαιτούμενο για την αποτελεσματικότητα των όποιων περαιτέρω δράσεων, δηλαδή τη νόμιμη διαμονή τους στη χώρα.

Η επιλογή ανάθεσης στους Δήμους συγκεκριμένων αρμοδιοτήτων διοικητικής φύσης ως προς τα ζητήματα αλλοδαπών και μετανάστευσης, ιδίως κατά τη διαδικασία χορήγησης και ανανέωσης των αδειών διαμονής των αλλοδαπών, είναι σχετικά πρόσφατη. Μολονότι υπήρξαν κάποιες αντίθετες σκέψεις, οι δήμοι διατήρησαν, και μάλλον ενίσχυσαν, τις αρμοδιότητες αυτές. Η μελλοντική εξέλιξη εξαρτάται, σε μεγάλο βαθμό, από το εάν οι Δήμοι καταφέρουν να βελτιώσουν τις παρεχόμενες υπηρεσίες τους προς τους αλλοδαπούς κατοίκους τους. Στο πλαίσιο αυτό, κρίσιμης σημασίας είναι το πώς αντιλαμβάνονται οι ίδιοι οι Δήμοι το ρόλο τους στο χειρισμό των ζητημάτων αλλοδαπών και μετανάστευσης. Ένας ρόλος που δεν περιορίζεται στη διεκπεραίωση μόνο του διοικητικής φύσης έργου τους, αλλά, όπως αναγνωρίζεται πλέον και στο νέο Κώδικα

---

⁹ Βλ. Κοντιάδης Ξ., Παπαθεοδώρου Θ., *Η μεταρρύθμιση της μεταναστευτικής πολιτικής*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2007, σελ. 13

Δήμων και Κοινοτήτων, επεκτείνεται και στον τομέα της κοινωνικής ένταξης. Είναι γεγονός ότι μια πολιτική πρέπει να υπηρετεί την αρχή ότι η βιώσιμη τοπική ανάπτυξη μπορεί να επιτευχθεί μόνο με τη συμβολή και τη συμμετοχή όλων των πολιτών μιας τοπικής κοινωνίας. Ένας ισχυρός κοινωνικός ιστός που αποτρέπει τον κοινωνικό αποκλεισμό και την περιθωριοποίηση οποιασδήποτε μερίδας των πολιτών, δε μπορεί συνεπώς παρά να αποτελεί στόχο κάθε δημοτικής αρχής που έχει θέσει εαυτόν στην υπηρεσία του συνόλου της τοπικής κοινωνίας¹⁰.

Η ομαλή κοινωνική ένταξη των μεταναστών στον τόπο που κατοικούν και εργάζονται, επιφέρει πολλαπλά και αμφίδρομα θετικά αποτελέσματα για τους ίδιους και για την κοινωνία υποδοχής. Τα θετικά αποτελέσματα της κοινωνικής ένταξης για την κοινωνία υποδοχής δεν εξαντλούνται στη στενή οικονομική συνεισφορά των εργαζόμενων αλλοδαπών, αλλά περιλαμβάνουν τόσο την επαφή με τον πολιτιστικό πλούτο που αυτοί κουβαλούν από τις χώρες καταγωγής τους όσο και την εξομάλυνση των δυσλειτουργιών που απορρέουν από την περιθωριοποίηση και τον αποκλεισμό τους από τα κοινωνικά αγαθά (μικρο - εγκληματικότητα, παραοικονομία κλπ).

3.3 Η συναλλαγή των μεταναστών με τη διοίκηση - Προβλήματα

Η σχέση του μετανάστη με τη διοίκηση αποτελεί ένα κομβικό πρόβλημα για την οικοδόμηση μιας προηγμένης μεταναστευτικής πολιτικής. Η περίπτωση της συναλλαγής των μεταναστών με τη διοίκηση αποτελεί ένα από τα χαρακτηριστικότερα φαινόμενα κακοδιοίκησης που παρατηρούνται στην ελληνική κοινωνία.

Ως βασικοί παράγοντες πρόκλησης της εν λόγω προβληματικής κατάστασης πρέπει να θεωρηθούν οι ακόλουθοι:

Δομική ανεπάρκεια της ελληνικής διοίκησης: Πρώτον, η δομική ανεπάρκεια της ελληνικής διοίκησης να σχεδιάσει και να εκτελέσει εκτεταμένα προγράμματα κοινωνικής

---

¹⁰ Βλ. Καπλάνι Γκ., Μοσκόφ Η., Τσιούκας Γρ., *Τοπική Αυτοδιοίκηση και μετανάστες*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2007, σελ. 110-111

πολιτικής, ιδίως όταν αυτά απευθύνονται στις κοινωνικά μειονεκτούσες – αποκλεισμένες ομάδες του πληθυσμού.

Αδυναμία ανταπόκρισης σε νέες απαιτήσεις κοινωνικής ρύθμισης: Δεύτερον, η μόνιμα διαπιστωμένη αδυναμία της ελληνικής διοίκησης να ανταποκριθεί σε νέες απαιτήσεις κοινωνικής ρύθμισης (η μετανάστευση προς την Ελλάδα αποτελεί ένα αρκετά πρόσφατο κοινωνικό γεγονός), που παράγει μια τυπική και έντονη καθυστέρηση της διοίκησης να αντιμετωπίσει νέα κοινωνικά ζητήματα.

Ειδικότερες ελλείψεις: Τρίτον, η ειδικότερη οξεία έλλειψη επιλογής σκοπών και στόχων, σχεδιασμού και προγραμματισμού μεταναστευτικής πολιτικής, σε συνδυασμό με την ανυπαρξία αξιολόγησης της προηγούμενης, έστω μικρής, εμπειρίας εφαρμογής των προγραμμάτων ρύθμισης της αλλοδαπής μετανάστευσης (πχ πρόγραμμα πράσινης κάρτας).

Προβληματικό νομοθετικό μεταναστευτικό πλαίσιο: Τέταρτον, απότοκο του προηγούμενου, ένα προβληματικό νομοθετικό μεταναστευτικό πλαίσιο που δυσχέρανε εξαιρετικά το έργο της διοίκησης.

Φοβιστικές στάσεις της διοίκησης απέναντι στους μετανάστες: Τέλος, πέμπτον, το γεγονός ότι τα παραπάνω προβλήματα ρύθμισης αφορούσαν μια από τις πλέον κοινωνικά αποκλεισμένες και κοινωνικά, πολιτικά και συνδικαλιστικά ανοργάνωτες ομάδες, αυτή των μεταναστών, δημιούργησε ένα πρόσφορο έδαφος για την καλλιέργεια διακριτικών και ως ένα βαθμό φοβικών στάσεων της διοίκησης απέναντι στους μετανάστες. Οι στάσεις αυτές, παρόλο που δεν αποτέλεσαν τον κανόνα, συνετέλεσαν σημαντικά στον τραυματισμό της σχέσης του μετανάστη με τη διοίκηση και στην απώλεια της εμπιστοσύνης του προς αυτήν¹¹.

---

¹¹ Βλ. Τριανταφυλλίδου Α., *Ελληνική μεταναστευτική πολιτική: Προβλήματα και κατευθύνσεις*, Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ), Αθήνα 2005, σελ. 96-99

3.3.1 Ειδικότεροι παράγοντες δυσλειτουργίας και εκδηλώσεις παθογένειας της διαδικασίας

Προχωρώντας πέρα από τους γενικούς παράγοντες που εκτέθηκαν παραπάνω, η εκδήλωση ενός συνδυασμού ειδικότερων λόγων και αιτιών κακοδιοίκησης έχει προκαλέσει οξεία δυσλειτουργία στη διαδικασία νομιμοποίησης της παραμονής μεταναστών στη χώρα.

Ως πλέον ειδικότεροι λόγοι κρίνονται οι ακόλουθοι:

- **Ανεπάρκεια πόρων του συστήματος:** Ο ανεπαρκής εφοδιασμός της σχετικής διοικητικής λειτουργίας με τους απαραίτητους πόρους, αποτέλεσε τη βασική αιτία πρόκλησης του φαινομένου της κακοδιοίκησης, ιδίως σε ό,τι αφορά την υπερβολική καθυστέρηση εξέτασης των αιτημάτων για άδεια παραμονής, καθώς και την ενημέρωση των ενδιαφερόμενων σχετικά με την τύχη των αιτημάτων τους. Ο ελλιπέστατος εφοδιασμός εντοπίζεται σε πέντε επιμέρους τομείς: προσωπικό, μηχανογραφικό σύστημα, υποδομή, χωρική κατανομή των πόρων και αυτοτελή χρηματοδότηση των εμπλεκόμενων υπηρεσιών. Οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες δεν στελεχώθηκαν ποτέ με επαρκές, ποιοτικά και ποσοτικά, προσωπικό. Ο αριθμός των απασχολούμενων υπαλλήλων, κυρίως στις υπηρεσίες των Περιφερειών, υπολείπεται σημαντικότητα του αναγκαίου, για τη διεκπεραίωση του έργου, προσωπικού, ενώ επιπλέον, το προσωπικό σε κάποιες περιπτώσεις δεν είναι κατάλληλο από πλευράς εργασιακής σχέσης, ειδίκευσης και εκπαίδευσης – κατάρτισης για να λειτουργήσει εύρυθμα τη σχετική διοικητική διαδικασία.
- **Ανεπαρκές μηχανογραφικό σύστημα έκδοσης αδειών:** Το μηχανογραφικό σύστημα έκδοσης αδειών παραμονής – εργασίας είναι ανεπαρκές. Απαραίτητη προϋπόθεση για να λειτουργήσει εύλογα η διαδικασία νομιμοποίησης παραμονής μεταναστών στη χώρα είναι η ανάπτυξη ενός ικανοποιητικού και ολοκληρωμένου ηλεκτρονικού μηχανογραφικού συστήματος στις εμπλεκόμενες υπηρεσίες. Το σύστημα αδειοδότησης εργασίας δεν είναι ηλεκτρονικά

- **Ανεπαρκής κτιριακή και υλικοτεχνική υποδομή:** Η κτιριακή και η γενική υλικοτεχνική υποδομή δεν είναι επαρκής για την εύρυθμη λειτουργία των υπηρεσιών, καθώς αφενός οι κτιριακές εγκαταστάσεις δεν είναι ικανοποιητικές αλλά ούτε και λειτουργικές, αφετέρου η απαραίτητη υποδομή γραφείου και αρχείου είναι ελλιπής και προβληματικής,
- **Ανεπαρκής συντονισμός των εμπλεκόμενων υπηρεσιών:** Δεδομένου ότι στον βασικό σχεδιασμό της μεταναστευτικής πολιτικής εμπλέκονται άμεσα τουλάχιστον τέσσερα Υπουργεία (Εσωτερικών, Εργασίας, Εξωτερικών και Δημόσιας Τάξης) και στην εφαρμογή της πολιτικής δύο υπηρεσίες (Δήμος, Περιφέρεια), η ανάγκη του συντονισμού και της συνεργασίας όλων των εμπλεκόμενων φορέων είναι εξαιρετικά επιτακτική, προκειμένου οι διοίκηση να ενεργεί ενιαία και ανταποκρινόμενη εύλογα στα θέματα που ανακύπτουν¹².

Η συσσώρευση των προαναφερόμενων προβλημάτων δημιουργεί ένα εξαιρετικά δυσχερές πλαίσιο σχέσεων μεταξύ διοίκησης και μεταναστών. Από τη μεριά των υπαλλήλων, ο υπερβολικός φόρτος εργασίας και οι υποβαθμισμένες συνθήκες εργασίας εδραιώνουν την πεποίθησή τους ότι οι εν λόγω υπηρεσίες είναι χώροι δυσμένειας και αποστολής ανεπιθύμητων προσώπων. Επιπρόσθετα, η επαφή της διοίκησης με τους μετανάστες είναι ιδιαίτερα δύσκολη, λόγω του περίπλοκου ρυθμιστικού πλαισίου, σε συνδυασμό με την αδυναμία κατανόησής του, εξαιτίας των προβλημάτων γλωσσικής επικοινωνίας. Τελικά, το σύνολο των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι υπάλληλοι με την εργασίας τους προβάλλεται στους μετανάστες, με αποτέλεσμα συχνά οι μετανάστες να ενοχοποιούνται για την υποβαθμισμένη κατάσταση των υπηρεσιών αλλοδαπών και κάποια όργανα της διοίκησης να αναπτύσσουν μια διακριτική ή και φοβική συμπεριφορά απέναντί τους.

Η οξεία κακοδιοίκηση που χαρακτηρίζει τη διαδικασία νομιμοποίησης παραμονής μεταναστών στην Ελλάδα, αποτελεί το εύφορο έδαφος καλλιέργειας πολυάριθμων κυκλωμάτων ή και δραστηριοτήτων έμμισθων «μεσολαβητών». Τα κυκλώματα αυτά, βασιζόμενα στην παθογένεια της σχετικής διαδικασίας, εκμεταλλεύονται την ανάγκη

---

¹² Βλ. Γεωργούλας Σ., *Η νέα μεταναστευτική κοινωνική πολιτική στην Ελλάδα*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2001, σελ. 45-47

του μετανάστη για τακτοποίηση της παραμονής του στην Ελλάδα, αποκομίζοντας σημαντικές αμοιβές, οι οποίες, κατά κανόνα, κινούνται στον τομέα της παραοικονομίας. Οι δραστηριότητες αυτές, καταρχήν οικονομικά παρασιτικές και κοινωνικά ανωφελείς, επιβαρύνουν επιπρόσθετα σημαντικά το οικονομικό κόστος των μεταναστών αναφορικά με την τακτοποίηση της παραμονής τους στη χώρα και αποτελούν ένα παράγοντα που τελικά συμβάλει στην αναπαραγωγή της προαναφερόμενης διοικητικής παθογένειας και, εν μέρει, στην ανάπτυξη κυκλωμάτων διαφθοράς στη διοίκηση.

3.3.2 Προτάσεις για την Τοπική Αυτοδιοίκηση και την ένταξη των μεταναστών

Οι πιο κάτω προτάσεις αποσκοπούν στην αντιμετώπιση των οργανωτικών κυρίως προβλημάτων που θέτει η ανάγκη παροχής στους αλλοδαπούς κατοίκους των Δήμων ποιοτικών υπηρεσιών διοικητικής, πρωταρχικά, φύσης, αλλά και η ανάγκη ανάπτυξης στοχευμένων δράσεων κοινωνικής ένταξης.

- Βασική προϋπόθεση επιτυχίας οποιασδήποτε απόπειρας αναδιοργάνωσης και αναβάθμισης των υπηρεσιών των Δήμων για τους αλλοδαπούς είναι η ευαισθητοποίηση και η ενεργοποίηση της πολιτικής τους βούλησης ως προς την ανάγκη βελτίωσης των εν λόγω υπηρεσιών. Σημαντικό ρόλο στη διαδικασία αυτή μπορεί και πρέπει να αναλάβει η Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδος (Κ.Ε.Δ.Ε.), ενδεχομένως με τη διοργάνωση και ειδικού συνεδρίου με θέμα το ρόλο της τοπικής αυτοδιοίκησης στα ζητήματα αλλοδαπών και μετανάστευσης.
- Η Κ.Ε.Δ.Ε. καλείται, επίσης, να αναπτύξει συγκεκριμένες πρωτοβουλίες με περιεχόμενο α) την προώθηση και βελτίωση της συνεργασίας για τα ζητήματα αλλοδαπών και μετανάστευσης μεταξύ των Δήμων και των αρμόδιων υπηρεσιών του ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α. και των Περιφερειών, β) το συντονισμό και τη διευκόλυνση της συλλογής και ανταλλαγής πληροφοριών και εμπειρίας μεταξύ των Δήμων, γ) την προώθηση των ρυθμίσεων εκείνων που κρίνονται κάθε φορά απαραίτητες για την αναβάθμιση των υπηρεσιών που προσφέρουν στους αλλοδαπούς οι Δήμοι.

αλλά και, γενικότερα, για την ενίσχυση του ρόλου της τοπικής αυτοδιοίκησης στα θέματα αλλοδαπών και μετανάστευσης. Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να επιδιωχθεί και η ρύθμιση της δυνατότητας διεκπεραίωσης των διαδικασιών που αφορούν τις άδειες διαμονής μέσω των Κ.Ε.Π., καθώς τέτοια δυνατότητα δεν προκύπτει από την κείμενη νομοθεσία, αλλά συνιστά διαδεδομένη πρακτική, δ) την παρέμβαση ενώπιον του ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α., αλλά και των Δήμων, με σκοπό την προώθηση της εγκατάστασης του νέου ηλεκτρονικού συστήματος διαχείρισης αιτήσεων αλλοδαπών, την προμήθεια κατάλληλων ηλεκτρονικών υπολογιστών και γενικότερα εξοπλισμού για τη λειτουργία του συστήματος, αλλά και την επαρκή κατάρτιση των υπαλλήλων, ε) τη διεκδίκηση τόσο των προβλεπόμενων, όσο και περαιτέρω κονδυλίων για την κάλυψη των αναγκών που προκύπτουν σε υποδομές, προσωπικό και δράσεις ένταξης, αλλά και την δίκαιη, αναλογική και ορθολογική κατανομή τους¹³.

- Μια ακόμη βασική προϋπόθεση είναι η διενέργεια ερευνών και η καταγραφή από τους ίδιους τους Δήμους στοιχείων σχετικά με τον αριθμό και τα χαρακτηριστικά του αλλοδαπού πληθυσμού που διαμένει στην περιοχή αρμοδιότητάς τους, καθώς και η δημιουργία μητρώου με τα υπάρχοντα στοιχεία από τη μέχρι σήμερα επαφή των Δήμων με τους αλλοδαπούς κατοίκους τους. Η γνώση των δεδομένων αυτών είναι αναγκαία προκειμένου να σχεδιαστεί και αναληφθεί οποιαδήποτε πρωτοβουλία υλοποίησης των συγκεκριμένων οργανωτικών και λειτουργικών προτάσεων που αναφέρονται στη συνέχεια.

- Σε κάθε περίπτωση, τέλος, και εφόσον για τον οποιονδήποτε λόγο δεν είναι δυνατή η δημιουργία και λειτουργία δημοτικών ή διαδημοτικών Κ.Ε.Α. (Κέντρα Εξυπηρέτησης Αλλοδαπών), επιβάλλεται να διασφαλιστεί ένα ελάχιστο επίπεδο στην οργάνωση και παροχή τουλάχιστον των προβλεπόμενων από το νόμο υπηρεσιών διοικητικής φύσης. Τούτο σημαίνει ότι όλοι οι Ο.Τ.Α. α΄ βαθμού οφείλουν άμεσα και χωρίς εξαιρέσεις να προχωρήσουν α) στην αποτύπωση σε επίπεδο οργανογράμματος των αρμοδιοτήτων που τους ανατίθενται από το νόμο κατά τη διαδικασία χορήγησης και ανανέωσης των αδειών διαμονής πολιτών

---

¹³ Βλ. Καβουνίδης Τζ., Κόντης Αντ., Λιανός Θ., Φακιάλας Ρ., *Μετανάστευση στην Ελλάδα: Εμπειρίες – Πολιτικές – Προοπτικές*, εκδ. ΙΜΕΠΟ, Αθήνα 2008, σελ. 47

τρίτων χωρών, β) στην επαρκή μηχανοργάνωση της αρμόδιας διοικητικής μονάδας τους και την προμήθεια του κατάλληλου τεχνικού εξοπλισμού για την εγκατάσταση και λειτουργία του ηλεκτρονικού συστήματος διαχείρισης των αιτήσεων χορήγησης και ανανέωσης αδειών διαμονής και γ) στη μέριμνα, σε συνεργασία και με άλλους φορείς, και ιδίως το ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α., για την επιμόρφωση και ενημέρωση του προσωπικού τους για τα ζητήματα που καλούνται να χειριστούν, καθώς και για την ενίσχυσή του, όπου αυτό είναι απαραίτητο¹⁴.

3.4 Υπηρεσίες μίας στάσης (One Stop Shop)

Στο πλαίσιο αναδιάρθρωσης της διοικητικής οργάνωσης της χώρας έχουν ξεκινήσει ενέργειες για τη δημιουργία «υπηρεσιών μίας στάσης» (one-stop shops), οι οποίες θα υποδέχονται τις αιτήσεις των πολιτών τρίτων χωρών για τη χορήγηση ή ανανέωση των αδειών διαμονής, και επιπλέον θα τους παρέχουν κάθε απαραίτητη πληροφορία αναφορικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους με στόχο να διασφαλίζεται η νομιμότητα της διαμονής τους (ν.3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης-Πρόγραμμα Καλλικράτης»). Με τα εν λόγω μέτρα θα σταματήσει η διαμεσολάβηση των Δήμων στη διαδικασία έκδοσης των αδειών διαμονής, γεγονός που εκτιμάται ότι θα μειώσει θεαματικά το χρόνο που απαιτείται για την έκδοση / ανανέωση των αδειών των πολιτών τρίτων χωρών, οι οποίοι διαμένουν νόμιμα στην Ελλάδα¹⁵.

Παράλληλα, έχουν ψηφιστεί οι ρυθμίσεις για την αναδιοργάνωση του συστήματος αδειοδότησης για τη διαμονή αλλοδαπών στη χώρα υπό όρους αυξημένης ασφάλειας, προκειμένου αφενός να εφαρμοστεί η υποχρέωση που απορρέει από τον Κανονισμό 380/2008 για υποχρεωτική έκδοση των αδειών διαμονής με τη μορφή του αυτοτελούς εγγράφου, και αφετέρου να υλοποιηθεί ο σταδιακός μετασχηματισμός των Υπηρεσιών

---

¹⁴ Βλ. Ναζάκης Χ., Χλέτσος Μ., *Μετανάστες και μετανάστευση. Οικονομικές, Πολιτικές και Κοινωνικές πτυχές*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα 2003, σελ. 55

¹⁵ Βλ. Πουλοπούλου Ήρα – Εκμέ, *Η μεταναστευτική πρόκληση*, εκδ. Παπαζήσης, Αθήνα 2007, σελ. 36

Αλλοδαπών και Μετανάστευσης των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων σε «υπηρεσίες μιας στάσης», ο οποίος σχετίζεται άμεσα με την έκδοση του αυτοτελούς εγγράφου¹⁶.

3.5 Συμβούλια Ένταξης των Μεταναστών (Σ.Ε.Μ)

3.5.1 Περιγραφή των ΣΕΜ

Το Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών είναι ένα συμβουλευτικό όργανο σε επίπεδο Δήμου. Συγκροτείται προκειμένου να αποτελέσει ένα αντιπροσωπευτικό σώμα στο τοπικό επίπεδο για να παρέχει ένα θεσμοποιημένο βήμα συμβουλευτικής τόσο για τους εκλεγμένους εκπροσώπους όσο και για τους μετανάστες. Στην Ελλάδα ιδρύονται βάσει του άρθρου 78 του Ν. 3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης».

Έργο των συμβουλίων ένταξης μεταναστών είναι η καταγραφή και η διερεύνηση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες, που κατοικούν μόνιμα στην περιφέρεια του οικείου δήμου, ως προς την ένταξή τους στην τοπική κοινωνία, την επαφή τους με δημόσιες αρχές ή τη δημοτική αρχή, η υποβολή εισηγήσεων προς το δημοτικό συμβούλιο για την ανάπτυξη τοπικών δράσεων προώθησης της ομαλής κοινωνικής ένταξης των μεταναστών και, εν γένει, την επίλυση των προβλημάτων που αυτοί αντιμετωπίζουν, ιδίως μέσω της οργάνωσης συμβουλευτικών υπηρεσιών από τις δημοτικές υπηρεσίες, καθώς και τη διοργάνωση σε συνεργασία με το δήμο εκδηλώσεων ευαισθητοποίησης και ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής του τοπικού πληθυσμού.

Η σχέση επικοινωνίας και πληροφόρησης των ΣΕΜ με την τοπική κοινότητα είναι πολυδιάστατη και θα πρέπει να λειτουργήσει σε τουλάχιστον επτά κατευθύνσεις. Το ΣΕΜ είναι ένα εργαλείο για τη συμμετοχή, την αντιπροσώπευση και την υπεράσπιση των συμφερόντων όλων των αλλοδαπών κατοίκων σε τοπικό επίπεδο. Για αυτό το λόγο απαιτείται σταθερή η επικοινωνία με τους αιρετούς, τοπικούς άρχοντες και τους

---

¹⁶ Βλ. Παπασιώπη Ζωή – Πασιά, *Βασικοί νόμοι δικαίου καταστάσεως αλλοδαπών*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 2010, σελ. 77

αλλοδαπούς κατοίκους. Χωρίς την συμβουλευτική δομή που αποτελούν τα ΣΕΜ ο διάλογος μεταξύ του Δημοτικού Συμβουλίου και των μεταναστών θα είναι τυχαίος, άτυπος και ασταθής¹⁷.

3.5.2 Στόχοι των ΣΕΜ

Οι θεμελιώδεις στόχοι των ΣΕΜ είναι:

- ✓ Να ενθαρρύνουν τους αλλοδαπούς κατοίκους να λάβουν μέρος και να συμμετέχουν στην τοπική δημόσια ζωή
- ✓ Να βελτιώσουν ή να εναρμονίσουν τις σχέσεις μεταξύ των αλλοδαπών κατοίκων και των γηγενών, καθώς και με τους επίσημους φορείς της πόλης

Ειδικότερα και ανάλογα με τις τοπικές ανάγκες και τις τοπικές συνθήκες η δράση των ΣΕΜ αναμένεται να στοχεύει σε παρεμβάσεις που:

- ✓ Διευκολύνουν τις σχέσεις μεταξύ της τοπικής Αρχής με τους αλλοδαπούς κατοίκους
- ✓ Προωθούν την τοπική πολιτική δέσμευση προς τους μετανάστες
- ✓ Συμβάλλουν στην καταπολέμηση όλων των μορφών ρατσισμού
- ✓ Προωθούν και προβάλλουν τη διαφορετικότητα πολιτισμών της πόλης
- ✓ Συμβάλλουν στην προστασία των δικαιωμάτων, της εκπαίδευσης, της υγείας, της εργασίας, της στέγασης και της ενσωμάτωσης των αλλοδαπών κατοίκων
- ✓ Προωθούν την εργασιακή ενσωμάτωση των μεταναστών
- ✓ Προωθούν τη χρήση κοινωνικών υπηρεσιών από τα μέλη των μεταναστευτικών πληθυσμών¹⁸

---

¹⁷ Βλ. Φούσκας Θεόδωρος (επιμέλεια), *Τα τοπικά συμβούλια ένταξης μεταναστών των ευρωπαϊκών χωρών*, για την Ε.Π.Ε.Κ.Σ.Α. και ΔΙΑΣΤΑΣΗ Α.Ε., Αθήνα 2012, σελ 41-43

¹⁸ Βλ. Ομάδα επιστημονικών στελεχών της Επιστημονικής Εταιρείας, *Δημιουργία δικτύου συνεργασίας των συμβούλιων ένταξης μεταναστών*, για την Ε.Π.Ε.Κ.Σ.Α. και ΔΙΑΣΤΑΣΗ Α.Ε., Αθήνα 2012, σελ. 32

3.5.3 Διαδικασία συγκρότησης των ΣΕΜ

Τα Συμβούλια Ένταξης Μεταναστών αποτελούνται από πέντε έως έντεκα μέλη όπως αυτά ορίζονται από τα Δημοτικά Συμβούλια. Στα ΣΕΜ συμμετέχουν μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου, εκπρόσωποι των κοινοτήτων και των φορέων των μεταναστευτικών ομάδων, καθώς και εκπρόσωποι κοινωνικών φορέων των οποίων η δράση σχετίζεται με ζητήματα ένταξης των μεταναστών και την προάσπιση των δικαιωμάτων τους.

Οι αλλοδαποί – μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου συμμετέχουν αυτοδίκαια στο ΣΕΜ. Τα υπόλοιπα μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου που συμμετέχουν στο ΣΕΜ εκλέγονται κατόπιν προτάσεως του Προέδρου του Δημοτικού Συμβουλίου με ανοιχτή ψηφοφορία, σύμφωνα με τις προβλέψεις του Κανονισμού Σύστασης και Λειτουργίας του ΣΕΜ για την κατανομή των εδρών που αντιστοιχούν στα μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου. Στον υπολογισμό των μελών Δημοτικών Συμβούλων του ΣΕΜ συμπεριλαμβάνονται τα αλλοδαπά μέλη του. Η σύνθεση του Συμβουλίου Ένταξης Μεταναστών ολοκληρώνεται με τη συμμετοχή εκπροσώπων των μεταναστευτικών ομάδων που είναι μόνιμα εγκατεστημένες στα χωρικά όρια του δήμου¹⁹.

3.5.4 Επιλογή εκπροσώπων μεταναστών

Οι μετανάστες μέλη των ΣΕΜ είναι επιθυμητό να προέρχονται από οργανωμένους μεταναστευτικούς συλλόγους / ενώσεις / σωματεία / κοινότητες, αναγνωρισμένους κατά το νόμο, που έχουν καταγραφεί στο μητρώο που λειτουργεί στο δήμο.

Η επιλογή των εκπροσώπων των μεταναστών προσδιορίζεται από τον Κανονισμό Σύστασης και Λειτουργίας του ΣΕΜ, ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες. Η μεθοδολογία επιλογής των εκπροσώπων των μεταναστών περιλαμβάνει τους ακόλουθους τύπους, οι οποίοι σε κάθε περίπτωση προσαρμόζονται στα δεδομένα του Δήμου, με βάση το πληθυσμιακό του μέγεθος, το βαθμό ανάπτυξης της κοινωνίας των πολιτών και εκπροσώπησης των επιμέρους ομάδων μεταναστών:

---

¹⁹ Βλ. Ομάδα επιστημονικών στελεχών της Επιστημονικής Εταιρείας, *Οδηγός – πλαίσιο συγκρότησης συμβούλιων ένταξης μεταναστών*, για την Ε.Π.Ε.Κ.Σ.Α. και ΔΙΑΣΤΑΣΗ Α.Ε., Αθήνα 2012, σελ. 14-17

- ✓ Διαβούλευση των οργανώσεων των μεταναστών για την υπόδειξη κοινών εκπροσώπων τους προς το Δημοτικό Συμβούλιο
- ✓ Άμεση εκλογή των εκπροσώπων τους, από τους μετανάστες – μόνιμους κατοίκους του Δήμου
- ✓ Μεικτή διαδικασία
- ✓ Ορισμός με αυξημένη πλειοψηφία του Δ.Σ

3.5.5 Λειτουργία των ΣΕΜ

Τα Συμβούλια Ένταξης Μεταναστών συστήνονται σε κάθε δήμο της χώρας και λειτουργούν υπό την αιγίδα του. Ο δήμος υποστηρίζει τη λειτουργία των ΣΕΜ παρέχοντας την απαραίτητη υλικοτεχνική υποδομή, τόσο για την υλοποίηση των διαδικασιών συγκρότησης όσο και κατά τη θητεία του, οπότε παρέχει τα μέσα της διοικητικής υποστήριξης της λειτουργίας τους.

ΔΗΜΟΣ

Δημοτικό συμβούλιο		Συμβουλευτικό σώμα για τους αλλοδαπούς κατοίκους του Δήμου (ΣΕΜ)
Ενημέρωση για πρόθεση		Μελέτη προτάσεως
Λαμβάνει υπόψη τις συμβουλές – συστάσεις		Συμβουλεύει – κάνει συστάσεις
Ενημερώνει για τη λήψη αποφάσεων		Βελτιωτικές συστάσεις στις αποφάσεις

Μέσα υποστήριξης

Ο δήμος έχει την υποχρέωση παροχής διοικητικών και άλλων πόρων προκειμένου να εξασφαλίζεται απρόσκοπτα η λειτουργία των ΣΕΜ και να επιτελείται ο σκοπός της σύστασής τους. Συνεπώς, ο χώρος των συνεδριάσεων μπορεί να είναι η αίθουσα του Δημοτικού Συμβουλίου ή άλλος χώρος του Δήμου που κρίνεται κατάλληλος για τη

διενέργεια των σχετικών διαδικασιών. Επιπλέον, ορίζεται από την απόφαση σύστασης των ΣΕΜ διοικητικό στέλεχος που επιφορτίζεται σε συνεργασία με τον πρόεδρο του ΣΕΜ, με την οργάνωση των συνεδριάσεων, την πρόσκληση των μελών του ΣΕΜ και την οργάνωση τήρησης των πρακτικών των συνεδριάσεων.

Συχνότητα συνεδριάσεων

Η συχνότητα των συνεδριάσεων ορίζεται από τον Κανονισμό Λειτουργίας όπως έχει διατυπωθεί και εγκριθεί σε τελική μορφή από το οικείο Δημοτικό Συμβούλιο.

Χαρακτήρας αποφάσεων

Όπως προβλέπεται από το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας, οι αποφάσεις του ΣΕΜ έχουν χαρακτήρα συμβουλευτικό προς το Δήμο και δεν δεσμεύουν τις αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου στο οποίο υποβάλλονται ως εισηγήσεις.

Εκπόνηση Σχεδίου Δράσης

Για την επιτυχή λειτουργία των ΣΕΜ και την προώθηση των στόχων τους απαραίτητη κρίνεται η εκπόνηση Σχεδίου Δράσης, το οποίο θα απευθύνεται προς το Δημοτικό Συμβούλιο, ενώ θα εξειδικεύει τα μέσα διερεύνησης και καταγραφής των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα μέλη των μεταναστευτικών ομάδων. Το Σχέδιο δράσης θα πρέπει να αναφέρεται διεξοδικά στα ζητήματα που αφορούν τις σχέσεις των αλλοδαπών με τους επίσημους φορείς – κατά προτεραιότητα του ίδιου του Δήμου – και τη διατύπωση προτάσεων για την αποτελεσματικότερη ένταξή τους στην κοινότητα.

Προγραμματισμός

Το ΣΕΜ αφού συσταθεί καλείται από το Δημοτικό Συμβούλιο εντός εύλογου χρονικού διαστήματος – και όχι πέρα των τριών μηνών να συντάξει Προγραμματισμό Δράσης. Στον Προγραμματισμό Δράσης αφού αποτυπωθούν τα ζητήματα που απασχολούν το

σύνολο των μεταναστευτικών ομάδων στη χωρική ενότητα του δήμου, ιεραρχούνται οι προτεραιότητες και ορίζεται σχετικό χρονοδιάγραμμα παρεμβάσεων.

Ενδεικτικές Παρεμβάσεις

- Τοπική κοινωνία και υπηρεσίες του Δήμου
- Συμμετοχή στα κοινά / Τοπική δημοκρατία
- Πολιτισμός

Αξιολόγηση

Στα πλαίσια λειτουργίας των ΣΕΜ κρίνεται σκόπιμη η δημιουργία μόνιμου μηχανισμού καταγραφής και αξιολόγησης της ένταξης των μελών των μεταναστευτικών ομάδων στις τοπικές κοινότητες.

Η διαδικασία της αξιολόγησης προτείνεται προκειμένου να ολοκληρωθεί η εκπόνηση του Σχεδίου Δράσης και να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα των προτεινόμενων παρεμβάσεων. Η διαδικασία του ελέγχου της αποτελεσματικότητας είναι το τελικό στάδιο²⁰.

---

²⁰ Βλ. Ομάδα επιστημονικών στελεχών της Επιστημονικής Εταιρείας, *Σύσταση και λειτουργία των συμβούλιων ένταξης μεταναστών*, για την Ε.Π.Ε.Κ.Σ.Α. και ΔΙΑΣΤΑΣΗ Α.Ε., Αθήνα 2012, σελ. 60-63

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

4.1 Η έρευνα

Η έρευνα στηρίχθηκε σε πρωτογενή δεδομένα που αντλήθηκαν μέσω ερωτηματολογίου που συμπληρώθηκε από δεκαέξι (16) άτομα, διαφορετικής ηλικίας, φύλου και μορφωτικού επιπέδου.

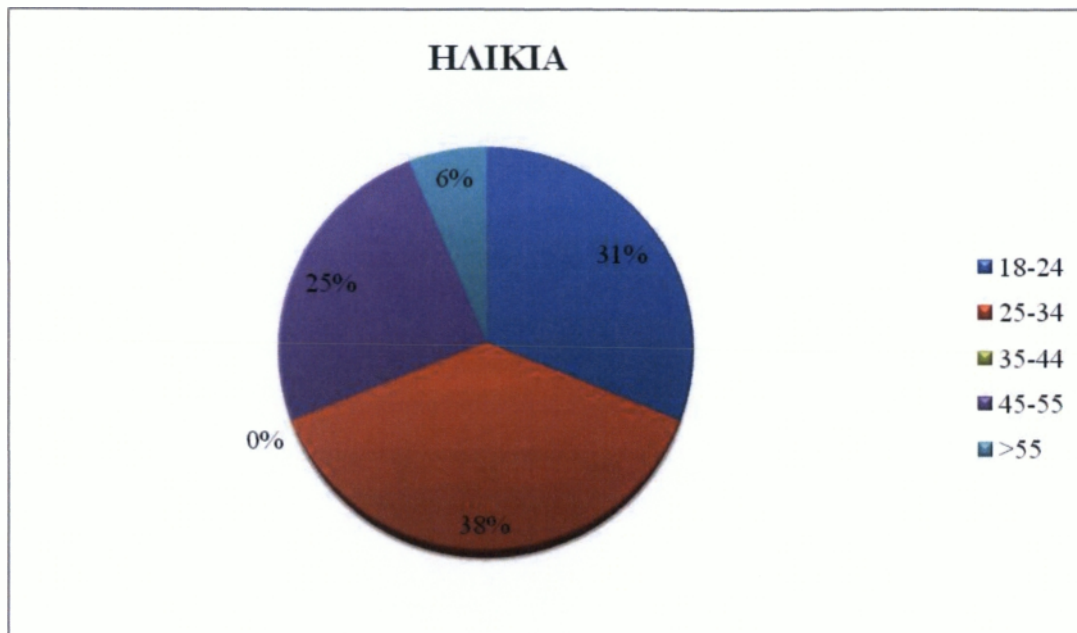
Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από δώδεκα (12) ερωτήσεις.

4.2 Αποτελέσματα έρευνας

Στην ενότητα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας σε πίνακες αλλά και με διαγραμματική απεικόνιση.

ΗΛΙΚΙΑ		
18-24	5	31%
25-34	6	38%
35-44	0	0%
45-55	4	25%
Άνω των 55	1	6%

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: *Ηλικία*

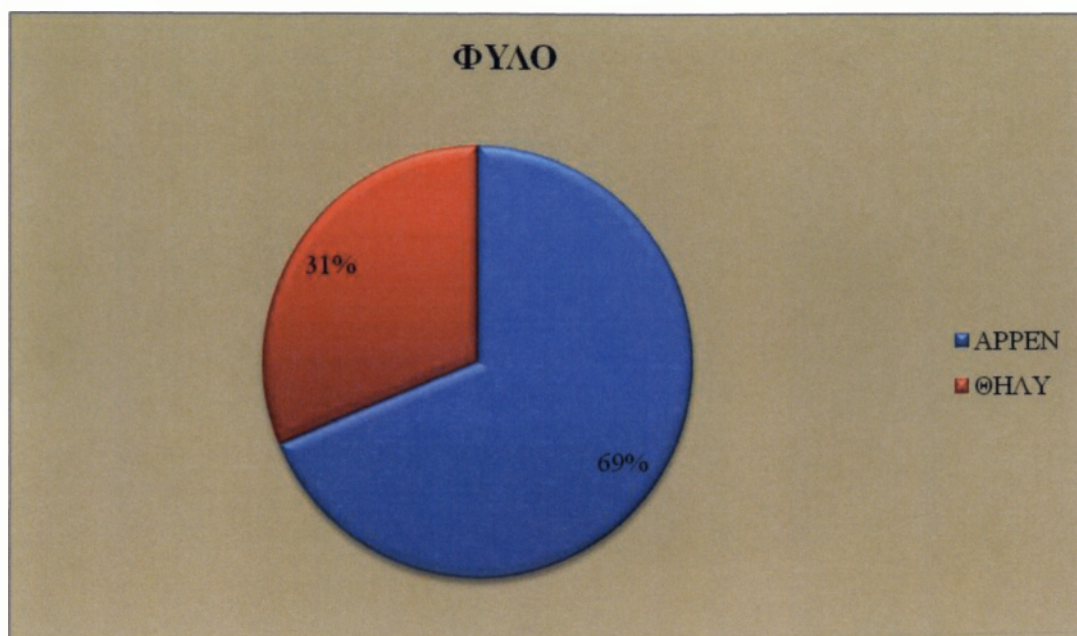

ΓΡΑΦΗΜΑ 1: Ηλικία

Σύμφωνα με το γράφημα 1, ένα μεγάλο ποσοστό των ερωτηθέντων είναι από 25 έως 34 ετών. Ακολουθούν οι ηλικίες από 18 έως 24 με ποσοστό 31% και 45 έως 55 με ποσοστό 25%. Το 6% των ερωτηθέντων είναι άνω των 55 ετών ενώ 0% συγκεντρώνει η ηλικιακή ομάδα των 35 έως 44.

ΦΥΛΟ		
Αντρας	11	69%
Γυναίκα	5	31%

ΠΙΝΑΚΑΣ 3: Φύλο

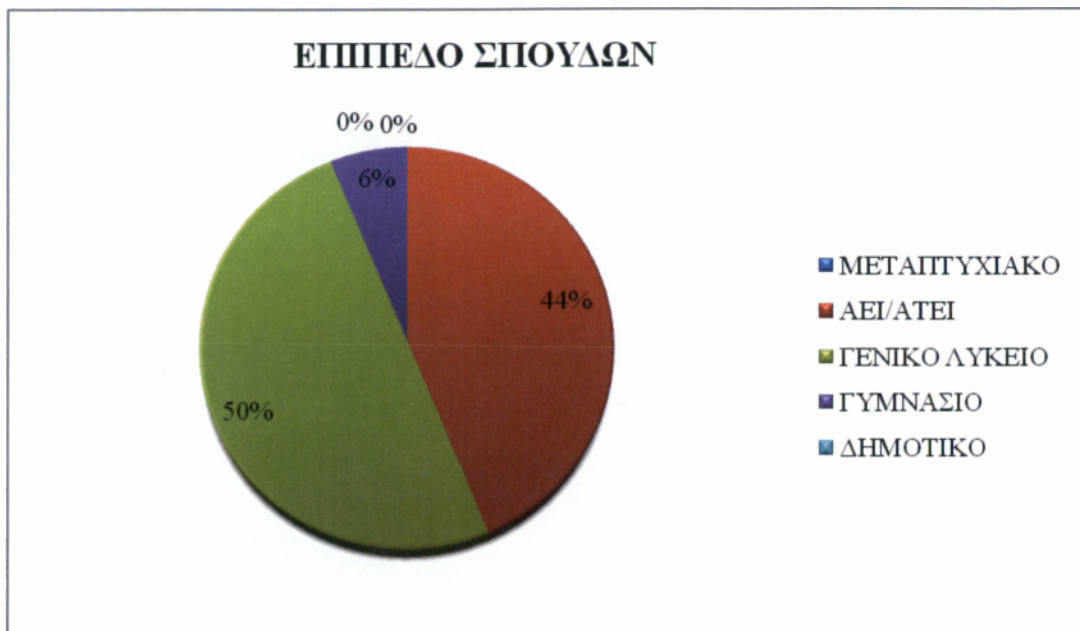

ΓΡΑΦΗΜΑ 2: Φύλο

Από το γράφημα 2 διαπιστώνουμε ότι υπερτερούν οι άνδρες σε σχέση με τις γυναίκες οι οποίοι καταλαμβάνουν το ποσοστό του 69%, ενώ οι γυναίκες συγκεντρώνουν το ποσοστό του 31%.

ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ		
Μεταπτυχιακό	0	0%
ΑΕΙ/ΤΕΙ	7	44%
Γενικό Λύκειο	8	50%
Γυμνάσιο	1	6%
Δημοτικό	0	0%

ΠΙΝΑΚΑΣ 4: Επίπεδο σπουδών

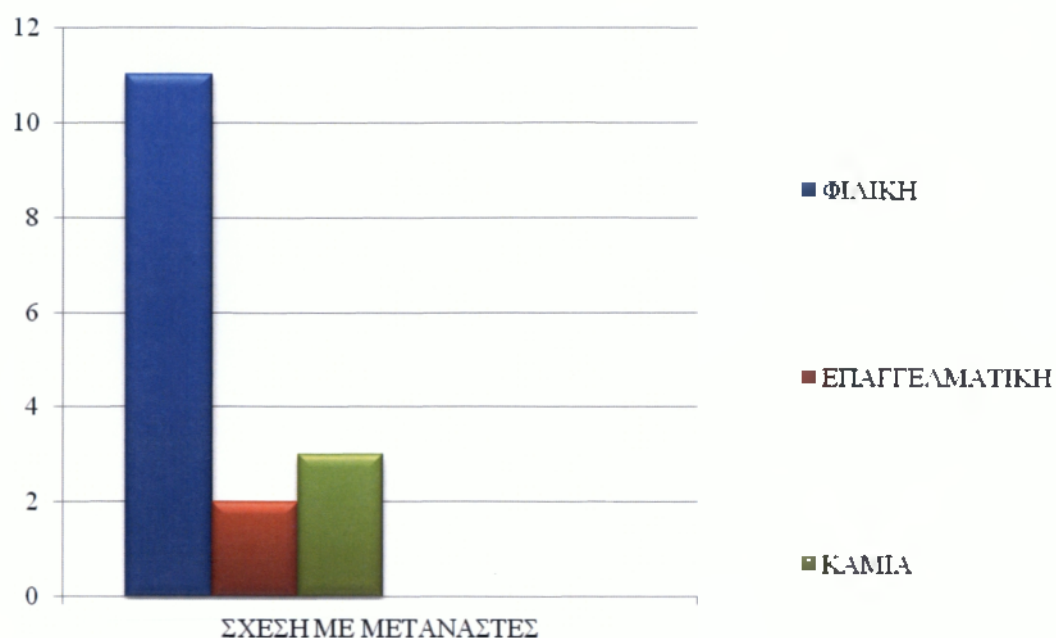

ΓΡΑΦΗΜΑ 3: Επίπεδο σπουδών

Το γράφημα 3 μας πληροφορεί για το επίπεδο εκπαίδευσης του δείγματος. Ακριβώς οι μισοί ερωτηθέντες είναι απόφοιτοι του Γενικού Λυκείου. Ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό, το 44% είναι πτυχιούχοι ΑΕΙ/ΤΕΙ. Το 6% είναι απόφοιτοι Γυμνασίου. Κανένας από τους ερωτηθέντες δεν είναι απόφοιτος Δημοτικού ούτε κατέχει κάποιο μεταπτυχιακό τίτλο.

ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ		
Φίλική	11	55%
Επαγγελματική	2	10%
Καμία	3	35%

ΠΙΝΑΚΑΣ 5: Σχέση με μετανάστες

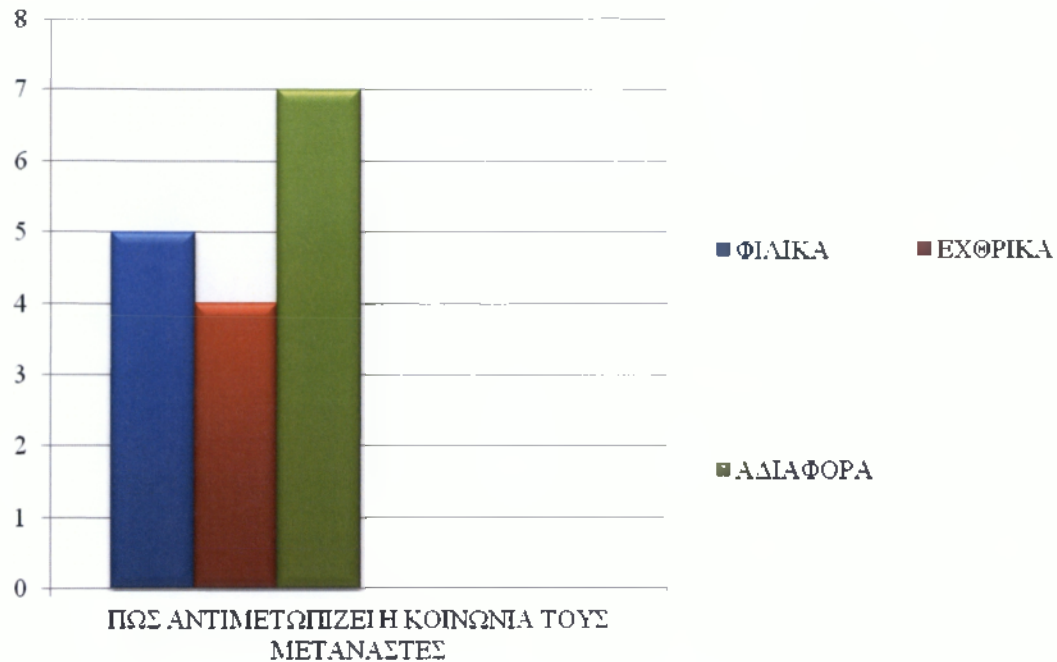

ΓΡΑΦΗΜΑ 4: Σχέση με μετανάστες

Σύμφωνα με τις απαντήσεις που συλλέχθηκαν το 55% των ερωτηθέντων έχει φιλική σχέση με τους μετανάστες, ποσοστό αρκετά υψηλό. Αδιάφορο φαίνεται το 35% που απάντησε ότι δεν έχει καμία σχέση με τους μετανάστες. Καθαρά επαγγελματική σχέση φαίνεται να διατηρεί το 10% των ερωτηθέντων.

ΠΩΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΟΥΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ		
Φιλικά	5	48%
Εχθρικά	4	39%
Αδιάφορα	7	13%

ΠΙΝΑΚΑΣ 6: Πώς αντιμετωπίζει η κοινωνία τους μετανάστες

ΓΡΑΦΗΜΑ 5: Πώς αντιμετωπίζει η κοινωνία τους μετανάστες

Χαρακτηριστικά είναι τα αποτελέσματα αυτής της ερώτησης. Το 13% των ερωτηθέντων θεωρεί πως η κοινωνία αντιμετωπίζει αδιάφορα τους μετανάστες. Το 48% υποστηρίζει ότι αντιμετώπισή τους είναι φιλική, ενώ το 39% βλέπει εχθρικό τον τρόπο με τον οποίο η κοινωνία τους αντιμετωπίζει.

ΚΥΡΙΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ		
Εργασία	8	19%
Κοινωνική ασφάλεια	9	21%
Νομικό καθεστώς	5	12%
Εκπαίδευση	8	19%
Κοινωνική συμμετοχή	12	29%

ΠΙΝΑΚΑΣ 7: Κύριες μορφές διακρίσεων εις βάρος μεταναστών

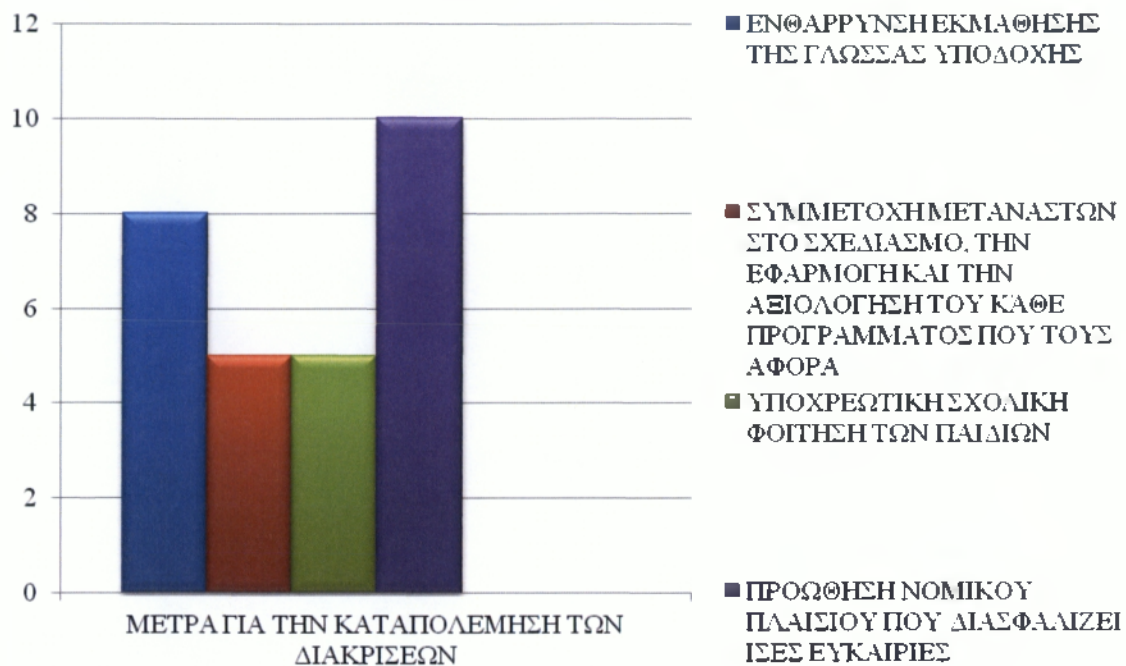

ΓΡΑΦΗΜΑ 6: *Κύριες μορφές διακρίσεων εις βάρος μεταναστών*

Σε αυτή την ερώτηση οι απαντήσεις είναι μοιρασμένες. Το 29% υποστηρίζει ότι οι μετανάστες αντιμετωπίζουν διακρίσεις σε ό,τι αφορά την κοινωνική τους συμμετοχή. Το 21% στην κοινωνική ασφάλεια, ενώ το 19% θεωρεί ότι στην εργασία και στην εκπαίδευση, οι μετανάστες δεν αντιμετωπίζονται ισότιμα. Ένα 12% λαμβάνει ο τομέας του νομικού καθεστώτος.

ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ		
Ενθάρρυνση εκμάθησης γλώσσας της χώρας	8	28%
Συμμετοχή στο σχεδιασμό, εφαρμογή και αξιολόγηση κάθε προγράμματος που τους αφορά	5	18%
Υποχρεωτική σχολική φοίτηση των παιδιών	5	18%
Προώθηση νομικού πλαισίου που εξασφαλίζει ίσες ευκαιρίες	10	36%

ΠΙΝΑΚΑΣ 8: *Μέτρα για την καταπολέμηση των διακρίσεων*

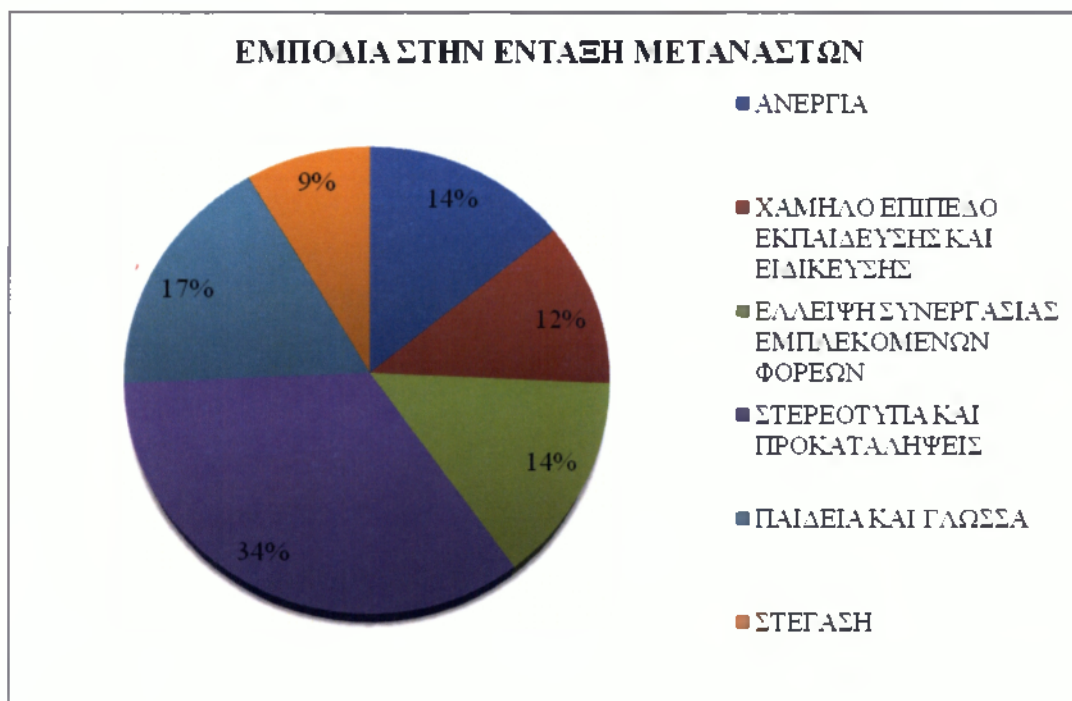
ΓΡΑΦΗΜΑ 7: Μέτρα για την καταπολέμηση των διακρίσεων

Και σε αυτή την ερώτηση οι απαντήσεις φαίνονται μοιρασμένες. Το 36% των ερωτηθέντων θεωρούν ως πιο αποτελεσματικό μέτρο για την καταπολέμηση των διακρίσεων εις βάρος των μεταναστών την προώθηση νομικού πλαισίου που διασφαλίζει ίσες ευκαιρίες. Στη συνέχεια, η ενθάρρυνση εκμάθησης της γλώσσας της χώρας υποδοχής θεωρείται πολύ σημαντική και υποστηρίζεται από το 28%. Με αυτό τον τρόπο η επικοινωνία μεταξύ μεταναστών – γηγενών καθίσταται ευκολότερη. Η συμμετοχή των μεταναστών στο σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση κάθε προγράμματος που τους αφορά συγκέντρωσε 18%. Οι μετανάστες, ως άμεσα ενδιαφερόμενοι θα έχουν τη δυνατότητα να εκφράζουν τις απόψεις και τους προβληματισμούς τους, ώστε το εκάστοτε πρόγραμμα να ανταποκρίνεται όσο το δυνατόν καλύτερα στις ανάγκες τους. Τέλος, υπέρ της υποχρεωτικής σχολικής φοίτησης των παιδιών των μεταναστών τάσσεται το 18%.

ΕΜΠΟΔΙΑ ΣΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ		
Ανεργία	5	14%
Χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης και ειδίκευσης	4	12%
Έλλειψη συνεργασία εμπλεκόμενων φορέων	5	14%
Σtereότυπα και προκαταλήψεις	12	34%
Παιδεία και γλώσσα	6	17%
Στέγαση	3	9%

ΠΙΝΑΚΑΣ 9: Εμπόδια στην ένταξη των μεταναστών

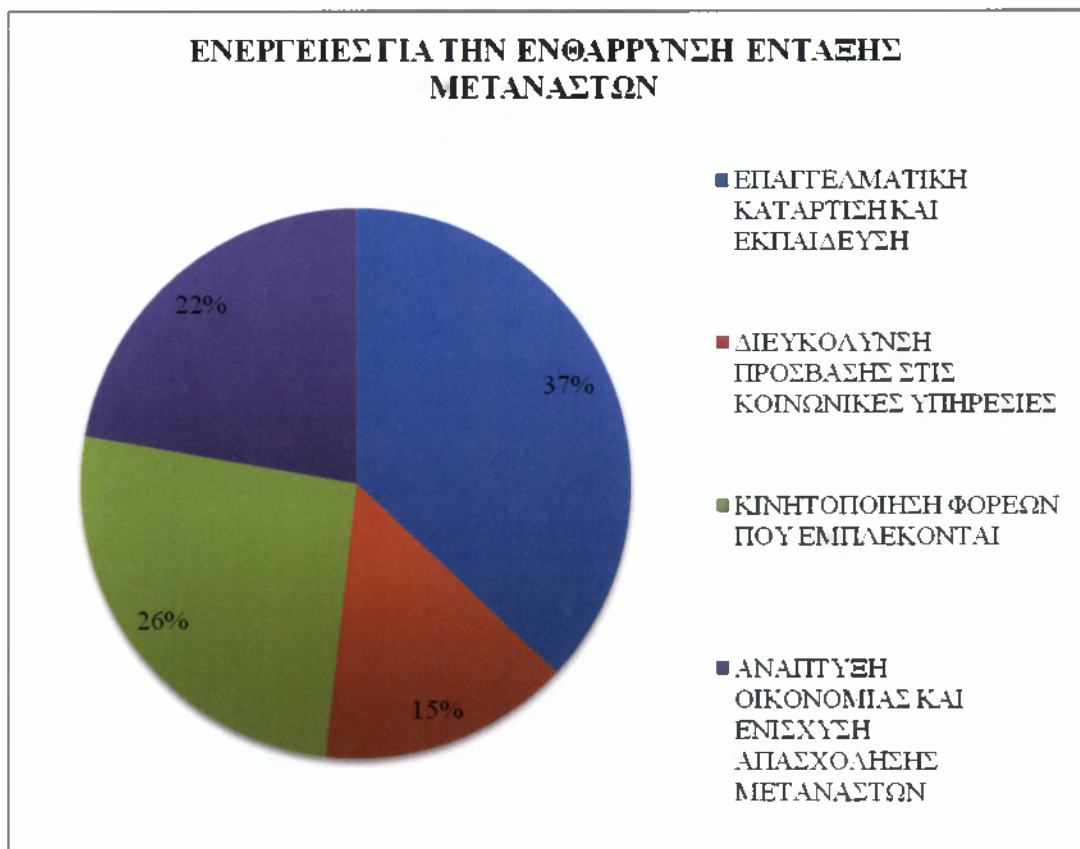
ΓΡΑΦΗΜΑ 8: Εμπόδια στην ένταξη των μεταναστών

Κυριότερο πρόβλημα για την ένταξη των μεταναστών σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτηθέντων αποτελούν τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις με ποσοστό 34%. Αρκετές φορές υπεραπλουστεύουμε τις αντιλήψεις μας και θεωρούμε ότι όλα τα μέλη μιας ομάδας ανθρώπων, στην προκειμένη περίπτωση των μεταναστών, φέρουν κοινά χαρακτηριστικά. Τα στερεότυπα είναι όχι μόνο ενάντια στα δικαιώματα των άλλων, αλλά τους βλέπουν με την ενθάρρυνση της προκατάληψης και της διάκρισης. Δεύτερη κατά σειρά ως εμπόδιο έρχεται η παιδεία και η γλώσσα με ποσοστό 17%. Η ανεργία και η έλλειψη συνεργασίας των εμπλεκόμενων φορέων συγκεντρώνουν 14%. Στη συνέχεια, το 12% των

ερωτηθέντων υποστηρίζει ότι το χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης και ειδίκευσης δυσκολεύουν την ένταξη των μεταναστών. Τέλος, η στέγαση συγκεντρώνει 9%.

ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΗ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ		
Επαγγελματική κατάρτιση και εκπαίδευση	10	37%
Διευκόλυνση πρόσβασης στις κοινωνικές υπηρεσίες	4	15%
Κινητοποίηση των φορέων που εμπλέκονται	7	26%
Ανάπτυξη οικονομίας και ενίσχυση απασχόλησης μεταναστών	6	22%

ΠΙΝΑΚΑΣ 10: Ενέργειες για την ενθάρρυνση ένταξης των μεταναστών

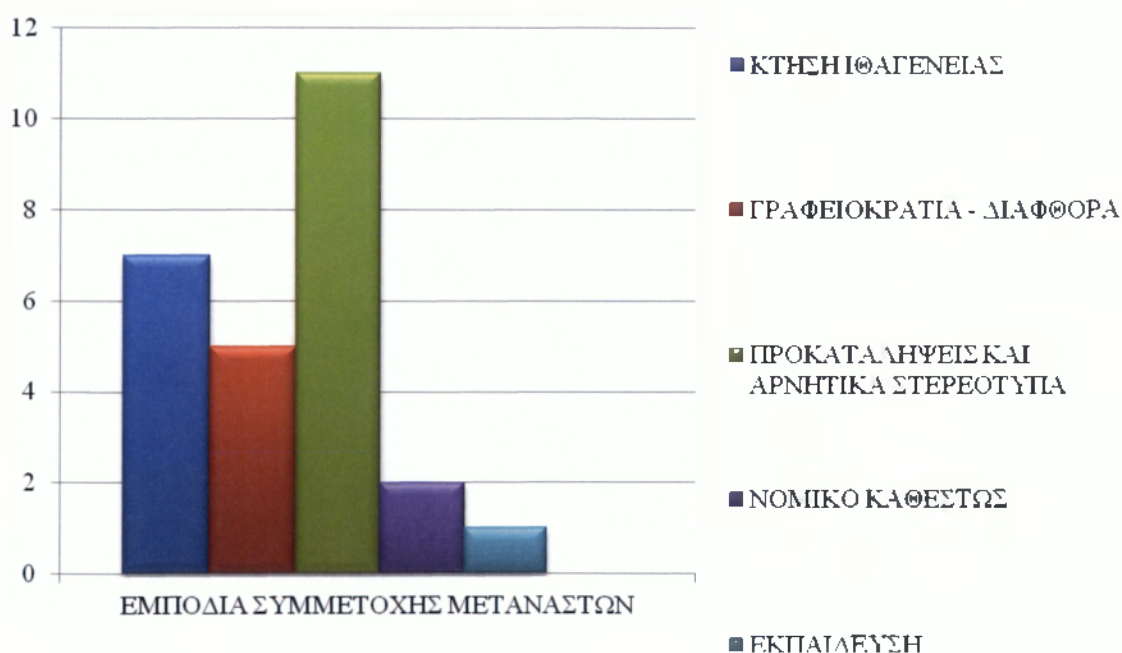

ΓΡΑΦΗΜΑ 9: Ενέργειες για την ενθάρρυνση ένταξης των μεταναστών

Σύμφωνα με το 37% των ερωτηθέντων η επαγγελματική κατάρτιση και εκπαίδευση των μεταναστών διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο για την ενθάρρυνση ένταξής τους. Ακολουθεί το 26% το οποίο θεωρεί την κινητοποίηση των φορέων που εμπλέκονται ως πρωτεύουσα ενέργεια. Στη συνέχεια, 22% συγκεντρώνει η ανάπτυξη της οικονομίας και η ενίσχυση της απασχόλησης των μεταναστών. Το ποσοστό 15% υποστηρίζει πως αποτελεσματική ενέργεια είναι η διευκόλυνση πρόσβασης στις κοινωνικές υπηρεσίες.

ΕΜΠΟΔΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ		
Κτήση ιθαγένειας	7	27%
Γραφειοκρατία – Διαφθορά	5	19%
Προκαταλήψεις και αρνητικά στερεότυπα	11	42%
Νομικό καθεστώς	2	8%
Εκπαίδευση	1	4%

ΠΙΝΑΚΑΣ 11: Εμπόδια συμμετοχής μεταναστών

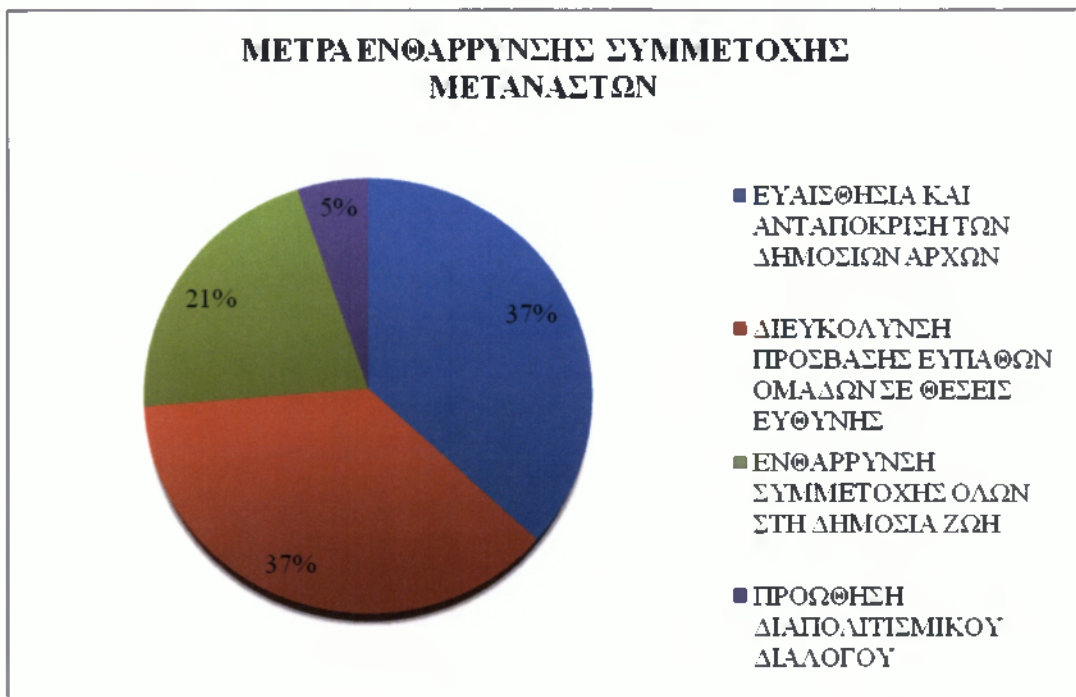

ΓΡΑΦΗΜΑ 10: Εμπόδια συμμετοχής μεταναστών

Όπως παρατηρούμε στο γράφημα 10, κυριότερο εμπόδιο για τη συμμετοχή των μεταναστών σύμφωνα με το 42% αυτών που ρωτήθηκαν είναι οι προκαταλήψεις και τα αρνητικά στερεότυπα. Πριν κάνουμε οποιοδήποτε βήμα, καλό είναι να αναθεωρήσουμε κάποιες αντιλήψεις, που πολλές φορές καταδικάζουν και στιγματίζουν τους μετανάστες. Το 27% υποστηρίζει ότι η κτήση ιθαγένειας αποτελεί εμπόδιο. Ακολουθούν η γραφειοκρατία – διαφθορά με 19% και το νομικό καθεστώς με 8%. Μικρό ποσοστό, 4% θεωρεί πως η εκπαίδευση εμποδίζει την συμμετοχή των μεταναστών.

ΜΕΤΡΑ ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ		
Ευαισθησία και ανταπόκριση δημόσιων αρχών	7	37%
Διευκόλυνση πρόσβασης ευπαθών ομάδων σε θέσεις ευθύνης	7	37%
Ενθάρρυνση συμμετοχής όλων στη δημόσια ζωή	4	21%
Προώθηση διαπολιτισμικού διαλόγου	1	5%

ΠΙΝΑΚΑΣ 12: Μέτρα ενθάρρυνσης συμμετοχής μεταναστών

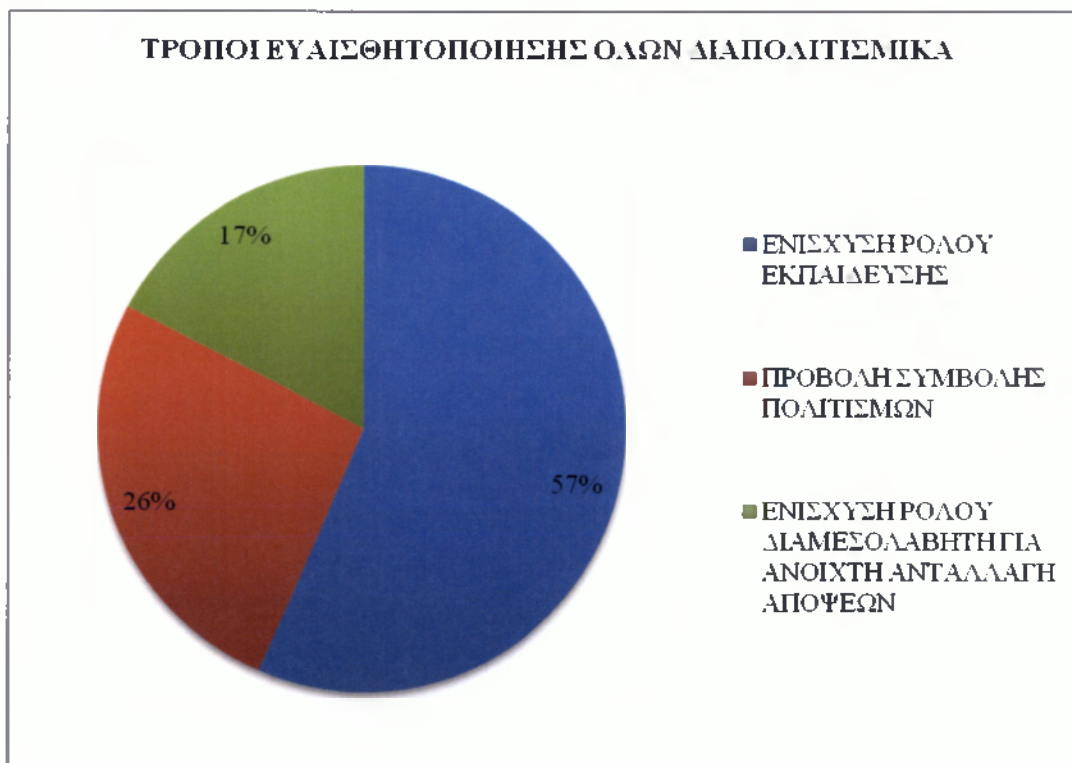

ΓΡΑΦΗΜΑ 11: Μέτρα ενθάρρυνσης συμμετοχής μεταναστών

Εδώ παρατηρούμε μια ισοψηφία με 37% μεταξύ της ευαισθησίας και ανταπόκρισης των δημόσιων αρχών και της διευκόλυνσης πρόσβασης ευπαθών ομάδων σε θέσεις ευθύνης. Αποτελούν δύο μέτρα εξίσου σημαντικά καθώς οι μετανάστες δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως «βάρος» από τις δημόσιες αρχές. Η ενθάρρυνση συμμετοχής όλων στη δημόσια ζωή συγκεντρώνει 21% και τέλος η προώθηση διαπολιτισμικού διαλόγου 5%.

ΤΡΟΠΟΙ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΟΛΩΝ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ		
Ενίσχυση ρόλου εκπαίδευσης	13	57%
Προβολή συμβολής πολιτισμών	6	26%
Ενίσχυση ρόλου διαμεσολαβητή για ανοιχτή ανταλλαγή απόψεων	4	17%

ΠΙΝΑΚΑΣ 13: Τρόποι ευαισθητοποίησης όλων διαπολιτισμικά

ΓΡΑΦΗΜΑ 12: Τρόποι ευαισθητοποίησης όλων διαπολιτισμικά

Στο γράφημα 12 παρατηρούμε τους τρόπους ευαισθητοποίησης όλων διαπολιτισμικά σχετικά με το θέμα των μεταναστών. Το 57% θεωρεί πως πρωτεύουσής σημασίας είναι η ενίσχυση του ρόλου της εκπαίδευσης. Μέσω της εκπαίδευσης το άτομο δεν αποκτά μόνο γνώσεις που θα τον συνοδεύουν στη μετέπειτα πορεία και ανέλιξή του. Καλλιεργείται, γνωρίζει κι άλλους πολιτισμούς και κοινωνικοποιείται. Στη συνέχεια, 26% συγκεντρώνει η προβολή της συμβολής των πολιτισμών και τέλος η ενίσχυση του ρόλου διαμεσολαβητή για ανοιχτή ανταλλαγή απόψεων καταλαμβάνει το 17%.

Συμπεράσματα – Προτάσεις

Αντικείμενο μελέτης της παρούσας πτυχιακής εργασίας αποτέλεσαν οι μετανάστες, το μεταναστευτικό φαινόμενο γενικότερα και κατά πόσο η Τοπική Αυτοδιοίκηση με τις υποδομές που διαθέτει και τα μέτρα που λαμβάνει ανταποκρίνεται όσο το δυνατόν καλύτερα στις ανάγκες τους. Επιπλέον πραγματοποιήθηκε μια επιτόπια έρευνα στον Δήμο Ερμούπολης, που είχε ως σκοπό τη διερεύνηση των απόψεων των δημοτών για το μεταναστευτικό φαινόμενο και την αντιμετώπισή του από τον Δήμο.

Οι μετανάστες έχουν να αντιμετωπίσουν μια κοινωνία σχετικά αδιάφορη και διάφορα προβλήματα όπως η μειωμένη έως και ανύπαρκτη κοινωνική συμμετοχή, στερεότυπα και αρνητικές προκαταλήψεις και έντονη γραφειοκρατία.

Καταρχάς, το προβληματικό νομοθετικό μεταναστευτικό πλαίσιο δυσχέρανε εξαιρετικά το έργο της διοίκησης. Από την πλευρά της η Τοπική Αυτοδιοίκηση αντιμετωπίζει δομική ανεπάρκεια στο να σχεδιάσει και να εκτελέσει εκτεταμένα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής. Προχωρώντας, η εκδήλωση ενός συνδυασμού ειδικότερων λόγων και αιτιών κακοδιοίκησης έχει προκαλέσει οξεία δυσλειτουργία στη διαδικασία νομιμοποίησης της παραμονής μεταναστών στη χώρα.

- Η ανεπάρκεια πόρων του συστήματος
- Το ανεπαρκές μηχανογραφικό σύστημα έκδοσης αδειών
- Η ανεπαρκής κτιριακή και υλικοτεχνική υποδομή
- Ο ανεπαρκής συντονισμός των εμπλεκόμενων υπηρεσιών.

Δεδομένου ότι στον βασικό σχεδιασμό της μεταναστευτικής πολιτικής εμπλέκονται άμεσα τουλάχιστον τέσσερα Υπουργεία (Εσωτερικών, Εργασίας, Εξωτερικών και Δημόσιας Τάξης) και στην εφαρμογή της πολιτικής δύο υπηρεσίες (Δήμος, Περιφέρεια), η ανάγκη του συντονισμού και της συνεργασίας όλων των εμπλεκόμενων φορέων είναι εξαιρετικά επιτακτική.

Όλα τα παραπάνω, δημιούργησαν ένα πρόσφορο έδαφος για την καλλιέργεια διακριτικών και ως ένα βαθμό φοβικών στάσεων της διοίκησης απέναντι στους μετανάστες. Οι στάσεις αυτές, παρόλο που δεν αποτέλεσαν τον κανόνα, συνετέλεσαν σημαντικά στον τραυματισμό της σχέσης του μετανάστη με τη διοίκηση και στην απώλεια της εμπιστοσύνης του προς αυτήν.

Οι πιο κάτω προτάσεις αποσκοπούν στην αντιμετώπιση των οργανωτικών κυρίως προβλημάτων που θέτει η ανάγκη παροχής στους αλλοδαπούς κατοίκους των Δήμων ποιοτικών υπηρεσιών διοικητικής, πρωταρχικά, φύσης, αλλά και η ανάγκη ανάπτυξης στοχευμένων δράσεων κοινωνικής ένταξης.

- Βασική προϋπόθεση επιτυχίας οποιασδήποτε απόπειρας αναδιοργάνωσης και αναβάθμισης των υπηρεσιών των Δήμων για τους αλλοδαπούς είναι η ευαισθητοποίηση και η ενεργοποίηση της πολιτικής τους βούλησης ως προς την ανάγκη βελτίωσης των εν λόγω υπηρεσιών. Σημαντικό ρόλο στη διαδικασία αυτή μπορεί και πρέπει να αναλάβει η Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδος (Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.),
- η διενέργεια ερευνών και η καταγραφή από τους ίδιους τους Δήμους στοιχείων σχετικά με τον αριθμό και τα χαρακτηριστικά του αλλοδαπού πληθυσμού που διαμένει στην περιοχή αρμοδιότητάς τους, καθώς και η δημιουργία μητρώου με τα υπάρχοντα στοιχεία από τη μέχρι σήμερα επαφή των Δήμων με τους αλλοδαπούς κατοίκους τους.
- Σε κάθε περίπτωση και εφόσον για τον οποιονδήποτε λόγο δεν είναι δυνατή η δημιουργία και λειτουργία δημοτικών ή διαδημοτικών Κ.Ε.Α. (Κέντρα Εξυπηρέτησης Αλλοδαπών), επιβάλλεται να διασφαλιστεί ένα ελάχιστο επίπεδο στην οργάνωση και παροχή τουλάχιστον των προβλεπόμενων από το νόμο υπηρεσιών διοικητικής φύσης.

Για την καταπολέμηση των διακρίσεων σε βάρος των μεταναστών, αλλά και για την ενθάρρυνση της ένταξής τους μπορούν να ληφθούν μέτρα όπως η συμμετοχής τους στο σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση κάθε προγράμματος που τους αφορά, να τους δοθούν ίσες ευκαιρίες, καθώς επίσης να ενισχυθεί ο ρόλος της εκπαίδευσης ως σημαντικού μέσου διδασκαλίας σχετικά με την ποικιλομορφία και τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τέλος, η ευαισθητοποίηση των δημόσιων αρχών αλλά και όλων μας ως μέλη της κοινωνίας θα δημιουργούσε πρόσφορο έδαφος για να χτιστεί μια άλλου είδους σχέση με τους μετανάστες. Μια σχέση αμοιβαίου σεβασμού και αμφίδρομης προσφοράς.

Πηγές και Βιβλιογραφία

1. Nancy L., Green, 2002, *Οι δρόμοι της μετανάστευσης: Σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις*, Αθήνα, Σαββάλας
2. Γεωργούλας Σ., 2001, *Η νέα μεταναστευτική κοινωνική πολιτική στην Ελλάδα*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα
3. Καβουνίδη Τζ., Κόντης Αντ., Λιανός Θ., Φακιάλας Ρ., 2008, *Μετανάστευση στην Ελλάδα: Εμπειρίες – Πολιτικές – Προοπτικές*, Αθήνα, ΙΜΕΠΟ
4. Καπλάνι Γκ., Μοσκόφ Η., Τσιούκας Γρ., 2007, *Τοπική Αυτοδιοίκηση και Μετανάστες*, Αθήνα, Παπαζήση
5. Κοντιάδης Ξ., Παπαθεοδώρου Θ., 2007, *Η μεταρρύθμιση της μεταναστευτικής πολιτικής*, Αθήνα, Παπαζήση
6. Μαρβάκης Α., Παρσάνογλου Δ., Παύλου Μ., 2001, *Μετανάστες στην Ελλάδα*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα
7. Μουσουρού Λ., 2003, *Μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα και την Ευρώπη*, Αθήνα, Gutenberg
8. Ναζιάκης Χ., Χλέτσος Μ., 2003, *Μετανάστες και μετανάστευση: Οικονομικές, Πολιτικές και Κοινωνικές πτυχές*, Αθήνα, Πατάκη
9. Παπασιώπη Ζ. – Πασιά, 2001, *Βασικοί νόμοι δικαίου καταστάσεως αλλοδαπών*, Αθήνα, Σάκκουλα
10. Πετρινιώτη Ξ., 1993, *Η μετανάστευση προς την Ελλάδα*, Αθήνα, Οδυσσεάς
11. Πουλοπούλου Η. – Εκμέ, 2007, *Η μεταναστευτική πρόκληση*, Αθήνα, Παπαζήσης

12. Τριανταφυλλίδου Α., 2005, *Μεταναστευτική πολιτική: Προβλήματα και κατευθύνσεις*, Αθήνα, Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ)

13. Φούσκας Θ., 2010, *Τα τοπικά συμβούλια ένταξης μεταναστών των ευρωπαϊκών χωρών*, Αθήνα, για την Ε.Π.Ε.Κ.Σ.Α. και ΔΙΑΣΤΑΣΗ Α.Ε.

14. Χατζής Ν., 2009, *Αλλοδαποί II*, Αθήνα, Σάκκουλα

Ιστοσελίδες

1. Ομάδα επιστημόνων, 2008, <http://el.wikipedia.org/wiki/>
2. Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), 2013, <http://national-pride.org/2013>

Παράρτημα

ΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ – ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Η παρούσα έρευνα διεξάγεται στα πλαίσια εκπόνησης της πτυχιακής μου εργασίας στο τμήμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης του ΤΕΙ Καλαμάτας με θέμα:

Τοπική Αυτοδιοίκηση και Μετανάστευση. Η περίπτωση του Δήμου Ερμούπολης Σύρου

Σκοπός είναι η διερεύνηση των απόψεων των δημοτών, για το μεταναστευτικό φαινόμενο και την αντιμετώπισή του από το Δήμο Ερμούπολης. Οι απαντήσεις είναι απολύτως εμπιστευτικές και ανώνυμες. Θεωρώ τη βοήθειά σας σημαντική και σας ευχαριστώ θερμά για την ανταπόκρισή σας.

Ερευνητής – Σπουδαστής: Νικόλαος Στεφάνου

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Αργυροπούλου Φωτούλα

ΜΕΡΟΣ Α: ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Ηλικία:

18-24 25-34 35-44 45-55 ΑΝΩ ΤΩΝ 55

2. Φύλο:

Α Θ

3. Ποιο είναι το επίπεδο σπουδών σας;

- Μεταπτυχιακό
- ΑΕΙ / ΑΤΕΙ
- Γενικό Λύκειο
- Γυμνάσιο
- Δημοτικό

4. Ποια είναι η σχέση σας με τους μετανάστες;

- Φιλική
- Επαγγελματική
- Καμία

5. Πώς αντιμετωπίζει η τοπική κοινωνία τους μετανάστες;

- Φιλικά
- Εχθρικά
- Αδιάφορα

6. Ποιες είναι οι κύριες μορφές διακρίσεων που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες;

- στην εργασία
- στην κοινωνική ασφάλεια
- στο νομικό καθεστώς
- στην εκπαίδευση
- στην κοινωνική συμμετοχή

7. Ποια μέτρα μπορούν να ληφθούν σε τοπικό / περιφερειακό / εθνικό επίπεδο για την καταπολέμηση των διακρίσεων σε βάρος τους;

- ενθάρρυνση της εκμάθησης της γλώσσας της χώρας υποδοχής

- συμμετοχή των μεταναστών στο σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση κάθε προγράμματος που τους αφορά
- υποχρεωτική σχολική φοίτηση των παιδιών
- προώθηση νομικού πλαισίου που διασφαλίζει ίσες ευκαιρίες

8. Ποια είναι τα κυριότερα εμπόδια στην ένταξη των μεταναστών;

- η ανεργία
- το χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης και ειδίκευσης
- έλλειψη συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων
- στερεότυπα και αρνητικές προκαταλήψεις
- παιδεία και γλώσσα
- στέγαση

9. Ποιες ενέργειες και μέτρα μπορούν να ληφθούν σε τοπικό / περιφερειακό / εθνικό επίπεδο για την ενθάρρυνση της ένταξης των μεταναστών;

- επαγγελματική κατάρτιση και εκπαίδευση
- διευκόλυνση της πρόσβασης στις κοινωνικές υπηρεσίες
- κινητοποίηση του συνόλου των φορέων που εμπλέκονται
- ανάπτυξη της οικονομίας και ενίσχυση της απασχόλησης των μεταναστών

10. Ποια είναι τα κυριότερα εμπόδια για την συμμετοχή των μεταναστών σε τοπικό / περιφερειακό / εθνικό;

- η κτήση ιθαγένειας
- η γραφειοκρατία και η διαφθορά
- προκαταλήψεις και αρνητικά στερεότυπα
- νομικό καθεστώς
- η εκπαίδευση

11. Ποια μέτρα θα μπορούσαν να υιοθετηθούν / εφαρμοστούν σε όλα τα επίπεδα για να ενθαρρυνθεί η συμμετοχή τους, ακόμα και σε επίπεδο λήψης αποφάσεων²¹;

Ευαισθησία των δημόσιων αρχών στις προσδοκίες ενός πολιτιστικά πολύμορφου πληθυσμού και διασφάλιση ότι η πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες σέβεται τις δίκαιες αξιώσεις και εγγυάται την ανταπόκριση στα αιτήματα όλων των ομάδων της κοινωνίας.

Ενθάρρυνση των δημόσιων αρχών να λάβουν όλα τα αναγκαία μέτρα για τη διευκόλυνση της πρόσβασης των ευπαθών κοινωνικών ομάδων σε θέσεις ευθύνης

Οι δημόσιες αρχές να ενθαρρύνουν την ενεργό συμμετοχή όλων, όσοι είναι νόμιμοι κάτοικοι, στη δημόσια ζωή σε τοπικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής στις τοπικές και περιφερειακές εκλογές,

Προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης

12. Πώς μπορούμε να εναισθητοποιηθούμε διαπολιτισμικά, όλοι μας σε μεγαλύτερο βαθμό;

ενίσχυση του ρόλου της εκπαίδευσης ως σημαντικού μέσου διδασκαλίας σχετικά με την ποικιλομορφία, την καλύτερη γνώση άλλων πολιτισμών και το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

προβολή της συμβολής των διαφόρων πολιτισμών και μορφών έκφρασης της πολιτιστικής ποικιλομορφίας, στην κληρονομιά και τους τρόπους ζωής των χωρών

ενίσχυση του ρόλου του διαμεσολαβητή που διευκολύνει την ανοικτή ανταλλαγή απόψεων σε πνεύμα σεβασμού

---

²¹ Η λήψη αποφάσεων αναφέρεται στην ενεργό συμμετοχή των μεταναστών στις κοινωνίες που ζουν, τόσο ατομικά όσο και συλλογικά. Αναφέρεται, επίσης, στην άσκηση ουσιαστικής επιρροής στις συνθήκες της δικής τους ζωής και των άλλων σε άμεσα τοπικό και ευρύτερα περιφερειακό, εθνικό επίπεδο.